

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bakalářská práce

2022

Kristýna Žižková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Depresivní porucha v českých denících a její zobrazení
před a během pandemie Covid-19**

Bakalářská práce

Autor práce: Kristýna Žižková

Studijní program: Komunikační studia – Mediální studia

Vedoucí práce: Marek Háša, MSc.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. 8. 2022

Kristýna Žižková

Bibliografický záznam

ŽIŽKOVÁ, Kristýna. *Depresivní porucha v českých denících a její zobrazení před a během pandemie Covid-19*. Praha, 2022. 73 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Marek Háša, MSc.

Rozsah práce: 99 199 znaků

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje zobrazení depresivní poruchy ve třech nejčtenějších denících v České republice před a během pandemie Covid-19. Depresivní porucha patří mezi nejrozšířenější duševní onemocnění v celé populaci a podle Světové zdravotnické organizace došlo během prvního roku koronavirové pandemie k jejímu navýšení o 28 %. Ačkoliv je deprese léčitelnou poruchou, potřebným se často nedostává dostatečné péče. Jeden z důvodů představuje stigmatizace a s tím spojená sebestigmatizace, kdy ze strachu z odsouzení a v rámci své vlastní nedůvěry osoba s příznaky duševního onemocnění nevyhledá odbornou péči. Dle některých mediálních teorií se masová média podílejí na utváření postojů člověka a mohou ve svých obsazích přenášet stereotypy a předsudky. Zároveň však mohou média sloužit jako kvalitní zdroj informací a vzdělávat společnost. Proto se tento výzkum pomocí kvantitativní obsahové analýzy pokusil posoudit, zda dochází ke kvalitnímu a nestigmatizujícímu informování o depresivní poruše a zaměřil se také na frekvenci vydávání článků před a během pandemie Covid-19. Analýza deníků Blesk, MF DNES a Aha! však neprokázala žádné významné proměny v počtech publikovaných mediálních výstupů v rámci koronavirové pandemie, a v návaznosti na znalosti získané z Media Guide českého projektu NA ROVINU byly výzkumné jednotky měření označeny za nekvalitní a stigmatizující, přičemž u většiny článků byla depresivní porucha zobrazována v kontextu známé osobnosti.

Abstract

This bachelor's thesis examines the portrayal of depressive disorder in the three most widely read newspapers in the Czech Republic before and during the Covid-19 pandemic. Depressive disorder is one of the most prevalent mental illnesses in the general population. According to the World Health Organization, there was a 28% increase in depression during the first year of the coronavirus pandemic. Although depression is a treatable disorder, those in need often receive inadequate care. One of the reasons for this is stigma and the associated self-stigmatization, whereby a person with symptoms of mental illness does not seek professional care for fear of being judged and in self-distrust. According to some media theories, the mass media are involved in shaping a person's attitudes and can transmit stereotypes and prejudices in their content. However, at the same time, the media can serve as a quality source of information and educate society. Therefore, using

quantitative content analysis, this research attempted to assess whether the coverage of depressive disorder is good-quality and non-stigmatizing. It also focused on the frequency of articles published before and during the Covid-19 pandemic. The analysis of the journals Blesk, Aha! and Mladá fronta DNES did not show any significant changes in the number of articles published during the coronavirus pandemic. Following the knowledge gained from the Media Guide of the Czech project NA ROVINU, the research units of measurement were identified as low quality and stigmatizing, with most articles portraying depressive disorder in the context of a public figure.

Klíčová slova

Masová média, mediální obraz, depresivní porucha, stigmatizace, Covid-19, kvalitní informování, kvantitativní obsahová analýza

Keywords

Mass media, media image, major depressive disorder, stigmatization, Covid-19, quality reporting, quantitative content analysis

Title

Major depressive disorder in Czech journals and its portrayal before and during the Covid-19 pandemic

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce, Marku Hášovi, MSc., za cenné rady, ochotu, trpělivost a vstřícné jednání.

Úvod.....	2
TEORETICKÁ ČÁST	4
1 Duševní poruchy.....	4
1.1 Depresivní porucha.....	6
2 Masová média	8
2.1 Účinky médií	10
2.2 Zobrazování duševních poruch.....	12
2.2.1 Stigmatizace.....	14
2.2.2 Destigmatizace.....	17
2.2.3 Mediální průvodci.....	18
METODOLOGICKÁ ČÁST.....	21
3 Kvantitativní obsahová analýza	21
3.1 Formulace výzkumných otázek	22
3.2 Základní soubor	23
3.3 Výzkumný vzorek.....	25
3.4 Výzkumná jednotka měření.....	25
3.5 Proměnné a kategorie	26
3.6 Kódování	29
3.7 Analýza shromážděných dat a definice závěrů.....	30
ANALYTICKÁ ČÁST	30
4 Kvantitativní obsahová analýza	30
5 Diskuse	40
Závěr.....	47
Summary.....	49
Použitá literatura	51
Teze bakalářské práce	58
Seznam příloh.....	61
Příloha č. 1.....	62
Příloha č. 2.....	65

Úvod

Depresivní porucha je celosvětově jednou z hlavních příčin invalidity a vyskytuje se přibližně u 5 % dospělé populace (WHO, 2021). Ačkoliv se jedná o léčitelné onemocnění, nedochází k dostatečné a včasné intervenci a zejména nyní, v návaznosti na problematickou situaci s onemocněním Covid-19, se propast v léčbě psychických poruch nadále prohlubuje. Prohlubují se také počty osob s duševním onemocněním, v případě deprese je za první rok pandemie Světovou zdravotnickou organizací (2022b, s. 5-6) odhadováno navýšení o 28 %.

Nedostatečná léčba souvisí mimo jiné s problematikou stigmatizace a sebestigmatizace. Lidé s duševním onemocněním mohou být označováni jako nepřijatelně odlišní od zbytku populace, jsou spojováni se stereotypy, společnost na ně mnohdy nahlíží s předsudky a jsou kvůli svému onemocnění také diskriminováni. Ze strachu ze stigmatizace a vyloučení, a pokud se jedinec s depresivní poruchou ztotožní s předsudky šířícími se ve společnosti, může dojít k odmítnutí vyhledání odborné pomoci. V některých případech přílišná stigmatizace a sebestigmatizace končí až sebevraždou. (Ocisková, Praško, 2015; Thornicroft, 2011)

Masová média mohou být jedním z prostředníků šířících stigmatizaci a předsudky, jelikož informace týkající se duševních onemocnění získávají lidé zejména skrze osobní kontakt s lidmi s danou poruchou, anebo z mediálních obsahů, které jsou dostupné velkému množství lidí. Ačkoliv není prokazatelný přímý dopad médií na chování a postoje člověka, jelikož na společnost působí i další sociální aspekty, několik teorií takový vliv připouští. Dle kultivační teorie média formují sociální normy a vytváří svůj vlastní obraz skutečnosti, podle kterého se společnost řídí i v reálném světě (McQuail, 2009, s. 512-513). Rovněž teorie nastolování témat pracuje s tezí, že masová média ovlivňují, o čem lidé přemýšlí, a zároveň také to, jak o dané problematice uvažují (Jirák, Köpplová, 2015, s. 330-331).

Vzhledem k potenciálu médií formovat postoje je důležité zaměřit se na to, jakým způsobem masová média informují o problematice duševního zdraví, a podporovat jejich snahu bojovat proti stigmatu a vzdělávat společnost. Vzdělávání široké veřejnosti a zejména mediálních profesionálů se věnuje mnoho projektů po celém světě. V případě depresivní poruchy se snaží mimo jiné o objasnění a ukotvení pojmu, jelikož dochází k časté záměně závažného onemocnění s dočasnými pocity smutku a deprese je tím

zlehčována a podceňována.

Proto se tato práce pokusí v teoretické části představit problematiku duševních onemocnění a zejména depresivní poruchy, rovněž se zaměří na mediální teorie účinků, rozebere zobrazování psychických poruch v masových médiích, upozorní na problematiku stigmatizace a představí možnosti a projekty, které se na destigmatizaci v médiích orientují. Tyto znalosti budou dále aplikovány při kvantitativní obsahové analýze, která nahlédne do způsobu informování třech nejčtenějších deníků o depresivní poruše a zkusí zhodnotit, zda ho lze považovat za kvalitní a nestigmatizující.

Teze bakalářské práce, přiložené na konci dokumentu, představují základní východiska tohoto výzkumu. V průběhu vyhotovení došlo k mírné změně pojmenování a rozložení jednotlivých kapitol, tato změna však umožňuje kvalitnější zpracování a nenarušuje původní záměr a cíl práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Duševní poruchy

Duševní poruchy „se obecně vyznačují kombinací abnormálních myšlenek, vnímání, emocí, chování a vztahů s ostatními“¹ (WHO, 2019).

Vymezení hranic duševního onemocnění a abnormality je však v mnoha případech velmi nejednoznačné. Psychopatologie, nauka o psychických poruchách a jevech, se snaží co nejjasněji definovat normální – zdravé, fyziologické – a nenormální – nezdravé, patologické. Norma neboli pravidlo, kritérium či standard by měla být vnímána v rámci rozličných kontextů. Příkladem může být norma statistická, udávaná „většinou“ populace, zatímco norma skupinová je vymezena užším souborem. Rozlišovány jsou i další druhy, včetně normy odborníků, sociokulturní, věkové, právní a individuální. (Orel a kolektiv, 2020, s. 14-16)

Orel a kolektiv (2020, s. 16) uvádí také normu mediální, která je stanovena v médiích – v tisku, televizi, na internetu, sociálních sítích – a její vliv je neustále posilován a rozšiřován.

Pro definování abnormality bylo navrženo několik typů kritérií: odchylka od kulturních norem; odchylka od statistických norem, kdy je abnormální jednání statisticky vzácné a tím odlišné od normy; maladaptivní chování, tj. chování, které má nepříznivé důsledky pro jedince nebo společnost; a osobní strádání, kritérium zaměřující se na abnormalitu v rámci subjektivních pocitů bolesti (Nolen-Hoeksema et al., 2012, s. 624-625). „Při diagnostice psychických problémů se ve většině případů zvažují všechna čtyři kritéria: sociální deviace, statistická četnost, maladaptivní chování a osobní strádání“ (Nolen-Hoeksema et al., 2012, s. 625).

Počáteční projevy psychických poruch bývají často nespecifické a pravý charakter získávají až v průběhu vývoje, a tak není jednoduché duševní onemocnění diagnostikovat hned v začátcích (Dušek, Večeřová-Procházková, 2015, s. 31). Pro účely snazšího rozlišení, odhadnutí průběhu a prognózy, efektivnější terapie a komunikace mezi odborníky byly vytvořeny diagnostické klasifikační systémy (Orel a kolektiv, 2020, s. 21).

¹ Překlad autorky: They are generally characterized by a combination of abnormal thoughts, perceptions, emotions, behaviour and relationships with others.

Světová zdravotnická organizace (WHO) uveřejnila Mezinárodní statistickou klasifikaci nemocí a přidružených zdravotních problémů (MKN), v originálním znění International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD), která „kodifikuje systém označování a klasifikace lidských onemocnění, poruch, zdravotních problémů a dalších příznaků, situací či okolností“ (ÚZIS, 2022a). V České republice je v současné době platná 10. revize klasifikace, přičemž koncem roku 2022 vstoupí v platnost revize jedenáctá.

Také American Psychological Association (APA) (2022) vytvořila Diagnostický a statistický manuál duševních poruch, v originále The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, jehož revidované páté vydání (DSM-5-TR) působí od března 2022.

MKN-10 i DSM-5-TR se věnují rozdělení poruch do určitých kategorií a uvádí popisy symptomů nutných pro náležitou diagnózu. Klasifikace však nehovoří o původu symptomů a maladaptivní chování nevysvětluje. (Nolen-Hoeksema et al., 2012, s. 626)

Dle Hartla a Hartlové (2000, s. 424) vznikají psychické poruchy z příčin „genetických, organických, chemických, působením vědomých nebo nevědomých konfliktů, chybným učením, vlivem situace.“ WHO (2013, s. 7) k determinantům duševního zdraví řadí individuální předpoklady – práci s emocemi a myšlenkami, chování a mezilidské interakce, – „ale také faktory sociální, kulturní, politické, ekonomické a enviromentální, jako jsou národní politika, sociální ochrana, životní úroveň, pracovní podmínky a sociální podpora komunit.“²

Ačkoliv je možné v dnešní době duševní onemocnění léčit za relativně nízkou cenu, nedostává se dostatečné péče těm, kteří ji potřebují (WHO, 2022a). „Mezi 76 % a 85 % lidí s těžkými duševními poruchami se nedostává v zemích s nízkými a středními příjmy žádná léčba; odpovídající rozmezí pro země s vysokými příjmy je rovněž vysoké: mezi 35 % a 50 %“³ (WHO, 2013, s. 8; 2019). Také studie Světové zdravotnické organizace vydaná v březnu 2022 (2022b, s. 5-6), reflektující první rok (2020) pandemie Covid-19, ukazuje, že během tohoto období došlo ještě k většímu prohloubení propasti v léčbě duševních poruch a narušení ambulantních služeb vedlo k omezení přístupu k základní péči.

² Překlad autorky: (...) but also social, cultural, economic, political and environmental factors such as national policies, social protection, living standards, working conditions, and community social supports.

³ Překlad autorky: Between 76% and 85% of people with severe mental disorders receive no treatment for their disorder in low-income and middle-income countries; the corresponding range for high-income countries is also high: between 35% and 50%. A further compounding problem is the poor quality of care for those receiving treatment.

WHO také odhaduje, že již jen během prvního roku pandemie došlo k navýšení výskytu depresivní poruchy o 27,6 % a o 25,6 % u poruchy úzkostné. Rozvoj duševních poruch se týká zejména mladších věkových skupin, obzvláště lidí ve věku 20 až 24 let, a projevuje se více u žen než u mužů. (WHO, 2022b, s. 1-6)

1.1 Depresivní porucha

Dle výzkumu Globální zátěže nemocí za rok 2019, Global Burden of Disease (GBD), kterému se věnuje zdravotnické výzkumné centrum Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME), nese depresivní porucha největší podíl – 37,3 % - na globální zátěži mezi duševními chorobami, hodnocené podle DALYs - disability adjusted life year – roků života přizpůsobených dané poruše. Mezi 25 hlavními příčinami DALYs působících na populaci se deprese umístila na 13. místě. (The Lancet Psychiatry, 2022, s. 144) Výskyt depresivní poruchy je tak odhadován na 3,8 % mezi lidmi po celém světě (WHO, 2021).

Depresivní porucha patří dle Mezinárodní klasifikace nemocí mezi afektivní poruchy neboli poruchy nálad (kategorie F30–F39) (ÚZIS, 2022b). Jedná se o onemocnění ovlivňující pocity, smýšlení a jednání jedince (APA, 2020).

Porucha se projevuje v různé intenzitě emočními symptomy, kdy člověk pocítuje nepolevující bolest, zoufalství či chorobný smutek, který se v průběhu času příliš nemění a nereaguje na okolní změny. Dochází také k anhedonii, ztrátě schopnosti radovat se i v těch nejradostnějších situacích. Mezi další projevy deprese spadají kognitivní symptomy, jevící se jako nedostatečná soustředěnost, chabá paměť, zmatenost, ztráta sebedůvěry, snížení sebevědomí, sebeobviňování, beznaděj a bezútěšnost. Poruchu doprovází rovněž příznaky tělesné, jako je nechut' k jídlu, přílišný spánek nebo naopak nedostatečný, únava, ztráta sexuálního libida a psychomotorická zpomalenost nebo agitace (neklid, výrazná motorická aktivita). Motivační symptomy zahrnují zejména pasivitu jedince, nezájem o zahájení činnosti či o její pokračování. Jedinec vnímá zkresleně minulost, přítomnost i budoucnost, nevěří si, vidí v budoucnosti jen neúspěchy, a proto není motivován klást si cíle a o cokoli usilovat. (Nolen-Hoeksema et al., 2012, s. 640-1; Ocisková, Praško, 2015, s. 87-89, ÚZIS, 2022b)

V hluboké depresi se mohou přidávat také psychotické symptomy ve formě bludů nebo halucinací (Orel a kolektiv, 2020, s. 221).

Pocity beznaděje a utrpení mohou u lidí s depresivní poruchou překlenout až přes hranici únosnosti a začnou se jim objevovat myšlenky na smrt, jakožto na jediné řešení. „Pokud je tíha deprese příliš velká, může dotyčný nabýt dojmu, že smrt je „jediným možným řešením“, „světlem ve tmě“, „jasem na konci tunelu“, „cestou ven“, „koncem trápení“.“ (Orel a kolektiv, 2020, s. 220)

Aby mohlo dojít k diagnostice depresivní poruchy, musí jedna depresivní epizoda trvat nejméně dva týdny (Dušek, Večeřová-Procházková, 2015, s. 240; NIMH, 2021, s. 3). Mezinárodní klasifikace nemocí rozlišuje Depresivní fázi (F32) a Periodickou depresivní poruchu (F33). Obě kategorie se dále rozdělují dle intenzity epizody na lehké, středně těžké, těžké bez psychotických symptomů a těžké s psychotickými příznaky. Periodická depresivní porucha (F33) zahrnuje také kategorii pro fázi v remisi (bezpříznakové období), jelikož se při tomto druhu poruchy střídají epizody symptomatické a asymptomatické, na rozdíl od Depresivní fáze (F32), která se po odeznění příznaků nemusí již nikdy vrátit. (ÚZIS, 2022b)

Doba trvání depresivní fáze se může pohybovat v řádu týdnů i měsíců a její nástup není věkově omezen (ÚZIS, 2022b). Častěji se však deprese vyskytuje u žen než u mužů (Dušek, Večeřová-Procházková, 2015, s. 244; Nolen-Hoeksema et al., 2012, s. 640; WHO, 2021).

„Začátek jednotlivých epizod bývá spuštěn zátěžovými událostmi, což platí zejména pro první epizody. V průběhu onemocnění pak zpravidla stačí stále menší zátěž, aby došlo ke spuštění epizod, často je stresor natolik nepatrný, že sám pacient si jej neuvědomuje“ (Ocisková, Praško, 2015, s. 76).

U depresivní poruchy se můžeme setkat také s larvovanou či maskovanou podobou, kdy jsou psychické projevy skryty za tělesné komplikace, které jsou neúspěšně léčeny a pravý původ zůstává dlouho neodhalen (Orel a kolektiv, 2020, s. 221). „Deprese může být také součástí dalších duševních poruch a jiných onemocnění, jako je diabetes, rakovina, srdeční onemocnění a chronická bolest“⁴ (NIMH, 2021, s. 2). Choroby se mohou vzájemně pozitivně či negativně ovlivňovat a při užívání medikace může docházet k nežádoucím účinkům.

⁴ Překlad autorky: Depression may occur with other mental disorders and other illnesses, such as diabetes, cancer, heart disease, and chronic pain.

Pokud je však porucha úspěšně odhalena a diagnostikována, šance na léčbu je velmi vysoká. Depresivní porucha je jedna z nejlépe léčitelných duševních onemocnění, 80–90 % lidí s depresí nakonec úspěšně reaguje na léčení a jejich stav se stabilizuje. (APA, 2020) „Podle závažnosti a vzoru depresivních epizod v průběhu času mohou poskytovatelé zdravotní péče nabízet psychologickou léčbu, jako je behaviorální aktivace, kognitivně behaviorální terapie a interpersonální psychoterapie, a / nebo antidepressiva.“⁵ (WHO, 2021). Mezi alternativní léčebné postupy se řadí například terapie bděním (spánková deprivace), fototerapie, elektrokonvulzivní terapie a další (NZIP, 2022a).

Pojem deprese se stal již běžně užívaným označením, u kterého si však laická společnost utvořila nejasnosti v jeho významu, a často tak dochází k záměně opravdové depresivní poruchy jakožto onemocnění s pouhou špatnou náladou (Ocisková, Praško, 2015, s. 77). „Deprese v klinickém slova smyslu je závažné onemocnění: nelze jej zaměňovat se stavem, kterým laická veřejnost označuje přechodný smutek či nechuť, s nimiž se během života setká každý z nás“ (NZIP, 2022b). U mnohých životních stresů, zejména významných ztrát, je běžné, že dochází k výskytu mírných depresivních symptomů (Nolen-Hoeksema et al., 2012, s. 640; APA, 2020). Zároveň však může truchlení a depresivní porucha působit současně. Velká životní změna, jako je ztráta blízkého, práce či účast při katastrofě, může vést k depresi, a truchlení se tak stává intenzivnějším a déletrvajícím. (APA, 2020)

U depresivní poruchy dochází nejen k záměně významů, ale také šíření negativních mýtů. Mýty typu „deprese vychází ze slabé osobnosti nebo vady charakteru a lidé by se deprese snadno zbavili, jen kdyby se trochu snažili“ či „deprese je normální součástí procesu stárnutí“ (Thornicroft, 2011, s. 211-212) poukazují na nedostatečnou informovanost společnosti, na které se podílejí mimo jiné i masová média.

2 Masová média

Jiráček a Köpplová (2003, s. 21) rozdělují média do dvou kategorií dle způsobu, jakým podporují a vytváří společenské vztahy, tedy jakou roli plní jako společenská instituce. Interpersonální média rozvíjí komunikaci a sociální vztahy mezi jednotlivci a umožňují vysílání i přijímání vzkazů na obou stranách. Oproti tomu stojí média masová, která slouží

⁵ Překlad autorky: Depending on the severity and pattern of depressive episodes over time, health-care providers may offer psychological treatments such as behavioural activation, cognitive behavioural therapy and interpersonal psychotherapy, and/or antidepressant medication.

celospolečenské komunikaci. Komunikace probíhá od jednoho zdroje k publiku, početné skupině lidí, kteří mezi sebou mají slabé, anebo žádné sociální vazby. Vysílání informací však probíhá pouze na straně jedné, kdy tato média staví jednoho účastníka do role vysílatele a druhého do role příjemce.

Vysílatele v masové komunikaci představují ve většině případů profesionální komunikátoři (např. novináři, producenti) působící v mediálních organizacích, anebo lidé, kterým byl přístup do média zpřístupněn či prodán (inzerenti, politici, umělci apod.). Příjemcem masových médií se stává masové publikum, vyznačující se svou početností, rozptýleností a různorodostí. Publikum však postrádá organizovanost, je anonymní a není schopné společně jednat, proto je spíše terčem manipulace a řízení ze strany vysílatele. (McQuail, 2009, s. 66-68)

Významnou rolí masového média není pouze dostupnost velkému množství lidí, ale také jejich výrobní postup, který umožňuje produkovat obsahy aktuálně, v krátkých periodách (denní tisk) či v průběhu dění (televize, rozhlas, internetová média) (Jirák, Köpplová, 2015, s. 19).

Masovými médii se rozumí především periodický tisk (noviny, časopisy), rozhlasové a televizní vysílání, a dnes již také veřejně dostupná sdělení na internetu (zpravodajské portály, YouTube i autorské blogy) (Jirák, Köpplová, 2015, s. 18; Jirák, Köpplová, 2003, s. 22).

Funkce takových médií se neustále formují, ale za základní podstatu masových médií může být považována mediace neboli zprostředkování. Jde o proces, při kterém vstupuje do interakce mezi dvěma stranami prostředník, zajišťující mezi nimi vztah. Dochází tak ke zprostředkování nějakého sdělení, poznání či situace publiku, kdy však dané médium jedná s ohledem na svou povahu (zaměření, technologie apod.) a pravidla. Masová média podávají svědectví o světě, přesvědčují o výhodnosti a správnosti určitého chování (nejen v reklamě, ale i ve zpravodajství a zábavě) a platnosti společenských norem. Také umožňují vyjasnění názorů, poskytují zábavu, poučují i vzdělávají. (Jirák, Köpplová, 2015, s. 82-86)

Mediační procesy se však nadále rozvíjí a je složité stanovit veškeré jejich funkce a významy. S tím se pojí i nejasnost při určování účinků médií na společnost, jelikož jsou velmi rozmanité a často i protichůdné. (Jirák, Köpplová, 2015, s. 87)

2.1 Účinky médií

Ačkoliv ve společnosti panuje přesvědčení, že masová média ovlivňují lidské názory i chování, nelze s jistotou stanovit přesné dopady médií. Je „nesmírně obtížné předvídat jejich účinky nebo po určité události dokázat, že se skutečně projeví – můžeme alespoň tvrdit, kdy jsou účinky více či méně pravděpodobné.“ (McQuail, 2009, s. 468) Určit přesný vliv masových médií je složité, jelikož se jednotlivé účinky těžce oddělují od ostatních faktorů, které na společnost či jedince působí.

Přesto vznikla spousta teorií rozebírajících možné působení médií na společnost i jedince (McQuail, 2009; Jiráček, Köpplová, 2015) a některé z nich budou využity jako základ pro tuto bakalářskou práci.

Potter (2012) rozděluje účinky masových médií na úrovni individuální (Effects on Individuals) a na makro úrovni (Macro-Level Effects). Mezi individuální efekty řadí (nejen) vliv médií na přesvědčení či mínění jedince (Belief Effects). „Neustálým mediálním vystavením se setkáváme s novými informacemi, které v průběhu času ovlivňují naše stávající přesvědčení.“⁶ (Potter, 2012) V každodenním životě lidé naráží na nová data, podporující, anebo naopak zpochybňující jejich stávající přesvědčení. A jelikož média představují v lidských životech velký zdroj různorodých informací, se kterými se není možné běžně setkat na jiných místech, může dojít opakovaným vystavováním k postupné změně přesvědčení a představ o reálném světě (o lidech ve společnosti, chování apod.), společenských normách a hodnotách, i přesvědčení o tom, co je důležité.

Změně přesvědčení se Potter (2012) věnuje také na úrovni široké veřejnosti (Macro-Level Effects on the Public) a zdůrazňuje dvě hlavní teorie, vysvětlující, jak masová média ovlivňují veřejné mínění.

Jednou z teorií je teorie kultivace, které se věnoval zejména George Gerbner (Potter, 2012). Kultivační teorie „má za to, že televize si mezi moderními médii získala natolik ústřední místo v každodenním životě, že dominuje našemu „symbolickému prostředí“ a svým (zkresleným) sdělením o skutečnosti nahrazuje osobní zkušenost a jiné prostředky dozvídaní se o světě“ (McQuail, 2009, s. 512). Dle tohoto pohledu na účinky médií dochází skrze mediální konzumaci k přijetí přesvědčení, že reálný svět odpovídá deformovanému a stereotypnímu zobrazení, které je uvedeno v mediální fikci

⁶ Překlad autorky: With continual media exposure, we encounter new bits of information that influence our existing beliefs over time.

a zpravodajství. Médium tedy nastavuje sociální normy a vytváří svůj vlastní svět. (McQuail, 2009, s. 512-513; Potter, 2012)

Jako druhou teorii účinků na přesvědčení či postoje veřejnosti představuje Potter (2012) teorii nastolování témat neboli agenda-setting, která se zaměřuje na působení mediálního obsahu při utváření přesvědčení veřejnosti o tom, co je ve společnosti důležité. Základy teorie nastolování témat položil Walter Lippmann, který považoval média za okno do světa, do něhož většina lidí nemá přístup, a přesto tento svět považuje za pravý a řídí se jím. Termín agenda-setting zavedli později Maxwell McCombs and Donald Shaw při svém výzkumu prezidentské volební kampaně.

Dle této teorie masová média ovlivňují, o čem lidé přemýšlí a do jisté míry i o to, jak o dané problematice uvažují. K tomuto efektu dochází tím, jaká témata médium zařazuje do svého obsahu a také způsobem, jakým tato témata rámuje, tedy jak využívá různé prostředky k signalizaci pořadí témat dle důležitosti či prostředky navrhuující jejich interpretaci. (Jiráček, Köpplová, 2015, s. 330-331)

Mediálně nastolená témata se pohybují, anebo naopak chybí v agendě mediální, veřejné a politické. Aktuální téma probírané v médiích se dostane k publiku (politickému či k veřejnosti), které námět přijme, zpracuje a zapojí do své vlastní agendy. (Škodová et al., 2008, s. 12-13)

Výzkum nastolování témat masovými médii se zakládá na dvou odlišných způsobech. Jedna výzkumná tradice pohlíží na dané médium jako celek a poměřuje podíl věnovaný jednotlivým tématům, zatímco druhý výzkumný způsob se zaměřuje na konkrétní téma a jeho mediální pokrytí. (Škodová et al., 2008, s. 40)

Podmínkou funkčnosti teorie nastolování témat je však předpoklad, „že různá masová média mají sklon sdílet stejné soubory zpravodajských priorit,“ (McQuail, 2009, s. 529) což je v dnešní době existence různorodých internetových zpravodajských služeb těžce splnitelné, jelikož si může uživatel jednoduše vyhledat zprávy podle osobních preferencí.

Škodová et al. (2008) definuje agenda-setting jako teorii, která „zkoumá a popisuje nastolování, distribuci témat ve veřejném diskurzu a nověji se zaměřuje též na jejich rámování (framing) či vypíchnutí (priming)“ (Škodová et al., 2008, s.12).

Způsob, jakým jsou informace interpretovány a prezentovány, se nazývá rámování neboli framing. Během procesu zpracování faktů dochází ze strany novináře k jeho zasazení

do určitého rámce za pomoci různých textových nástrojů, jako je využití určitých slov a frází, výběr obrazů, uvádění příkladů či odkazování na specifické zdroje. Žurnalisty stanovenými rámci jsou poté vedeni účastníci publika, kteří těmito rámci interpretují nové informace a utváří si o nich závěry, představy a soudy. (McQuail, 2009, s. 389, 526)

Priming (vypíchnutí či zdůrazňování) je přímým důsledkem nastolování témat a rozumí se jím spojení mezi „významností objektu (tématu) v médiích danou nastolením agendy a názory členů publika, konkrétně má možnost ovlivnit směřování jejich názorů např. vůči jiným příbuzným tématům.“ (Škodová et al., 2008, s. 37) Pokud tedy masová média kladou důraz na určitá témata, může dojít k dočasnému ovlivnění postojů a hodnocení.

2.2 Zobrazování duševních poruch

Ačkoliv některé studie ukazují, že kontakt s lidmi s duševními poruchami snižuje negativní náhled na psychické problémy a přesvědčení o jejich nebezpečnosti (Ravley, Jorm, Morgan 2016), podle Thornicrofta (2011, s. 133) při interpretaci přímé zkušenosti s osobou s duševním onemocněním závisí zejména na dosavadních znalostech, postojích a představě o tom, jaké chování je společensky přípustné. Hlavní informace – znalosti, společenské postoje a chování - přicházejí skrze média, a proto je potřebné zaměřit se na jejich obsah.

Dle WHO (2004, s. 227) se o duševním zdraví i mezi vlivnými odborníky diskutuje v patologickém kontextu, zdůrazňujícím nedostatky, a ve spojení s postižením a poruchami. Tento pohled na duševní onemocnění je nadále šířen odbornými časopisy a zpravodajstvím mezi veřejnost po celém světě.

„V posledních letech jsme byli svědky zvýšení pozornosti médií na téma duševních nemocí, které masová média začala vykreslovat jako nový fenomén postihující velkou část populace,“ (Ocisková, Praško, 2015, s. 34) avšak tyto zprávy často obsahují stereotypy a negativní atributy. Mnohdy jsou k popisu lidí s duševní poruchou využity přímo pejorativní výrazy a označení - schizofrenik, narkoman, feťák, závislák, blázen, šílený, pomatený, narušený, chovanec, psycho a tak dále (Murphy, Fatoye, Wibberley, 2013, s. 276; NA ROVINU, 2019, s. 15).

Přestože došlo k navýšení počtu zpráv se zdravotnickou tematikou, znalost veřejnosti o duševních onemocněních je stále velmi omezená a ovlivněná negativním zobrazováním, propojeným s nebezpečím, násilím ze strany osob s psychickou poruchou, kriminalitou či sebevraždami (Benbow, 2007; Thornicroft, 2011; Nawka et al., 2012; Murphy, Fatoye,

Wibberley, 2013; McGinty et al., 2016).

Středoevropský výzkum, provedený mimo jiné i v České republice, sledoval zobrazování duševních onemocnění v kontextu násilí. 31 % mediálních výstupů bylo spojeno s agresivním chováním a většina z nich popisovala osoby s psychickou poruchou jako pachatele. Psychotické poruchy a schizofrenie byly nejčastěji spojovány s vraždou, afektivní poruchy (deprese) s dokončenými sebevraždami i vraždami a poruchy příjmu potravy a úzkostné poruchy zahrnovaly také sebepoškozování. (Nawka et al., 2012)

Také studie provedená ve Spojených státech amerických mezi léty 1995 až 2014 poukázala na problematiku zobrazování duševních poruch v souvislosti s násilím na sobě samém i na ostatních, ačkoliv tyto údaje neodpovídají skutečné míře provedených násilných činů (McGinty et al., 2016).

Problematičtějším se zdá být informování o psychotických poruchách, zejména schizofrenii. Ty jsou častěji než depresivní porucha spojovány s hrubým násilím a lidé vykreslováni jako nepředvídatelní a nebezpeční. (Thornicroft, 2011; Nawka et al., 2012; Ocisková, Praško, 2015) „Celkově se zdá, že obecně rozšířené názory na depresi se v některých západních zemích zlepšují ve smyslu menšího sociálního odmítání, ale informace o lidech s psychotickými poruchami jsou příliš matoucí na to, aby poskytovaly jasný obrázek“ (Thornicroft, 2011, s. 210).

Pozitivní tendence nejen při zobrazování depresivní poruchy byly odhaleny v kanadské studii zkoumající mediální obsahy mezi léty 2005 a 2015. Články s pozitivním tónem se během těchto deseti let téměř zdvojnásobily a stigmatizující obsah se naopak snížil o třetinu. (Whitley, Wang, 2017)

Také australské výzkumy ukazují spíše pozitivní trendy. Velká část sledovaného mediálního vzorku se zaměřovala na překonávání duševních poruch, udržování duševního zdraví a příběhy lidí, kteří se úspěšně uzdravili. (Kenez, O'Holloran, Liamputtong, 2015) Příběhy lidí, kteří se z duševního onemocnění zotavili a navrátili zpět do běžného života, jsou jedním ze způsobů boje proti předsudkům a diskriminaci, avšak jejich zařazení v mediálních agendách není v některých zemích dostatečné, jak dokazuje například výše popisovaný výzkum v USA, kdy se pouhých 14 % sledovaných článků zaměřovalo na léčbu či zotavení (Thornicroft, 2011, s. 243; McGinty et al., 2016).

Nerovnováha byla nalezena také mezi seriózním a bulvárním tiskem. Serióznější tisk se věnoval ve svých článcích psychickým poruchám pozitivněji, popisoval charakteristiky jednotlivých poruch a zdůrazňoval prevenci. Oproti tomu bulvární tisk se zaměřoval zejména na počáteční příznaky nemoci a publikoval tragické příběhy, které se svým emocionálním dopadem snažily přilákat čtenáře a navýšit tak prodej. (Li et al., 2021)

Jak již bylo řečeno média mohou svým informováním utvářet lidské postoje vůči duševním onemocněním a negativním zobrazováním a šířením mýtů podporovat stereotypizaci, předsudky a následnou diskriminaci. Masová komunikace může stigmatizovat i podněcovat k sebestigmatizaci, ale zároveň nelze opomenout její potenciál a v některých případech snahu stigmatizaci narušovat.

Výše představené studie ukazují, že mediální zobrazení duševních poruch se v různých zemích odlišuje, ale stále je zde viditelný podíl negativního pojetí a předsudků. „Posilování těchto populárních mýtů prostřednictvím médií může udržovat stigma obklopující duševní choroby, vyvolávat stud, sebeobviňování a utajování, což odrazuje zasažené jedince od vyhledání léčby“⁷ (Benbow, 2007).

2.2.1 Stigmatizace

Pojem stigma je chápán jako jakýkoliv přívlastek, znak či rys, který označuje jedince jako nepřijatelně odlišného od zbytku společnosti, což nese určitou formu společenského postihu (Goffman, 2003; Thornicroft, 2011; Ocisková, Praško, 2015). „Stigmatizovaní mohou být například trestáni, mohou jim být omezována nebo odnímána práva, mohou být vystaveni posměchu, anebo odmítavým reakcím“ (Ocisková, Praško, 2015, s. 21).

Model procesů stigmatizace obsahuje dle Thornicrofta (2011, s. 25) čtyři základní komponenty. Prvním je *nálepkování (labelling)*, kdy jsou určité osobnostní charakteristiky považovány za důležitou odlišnost oproti společenské normě. *Stereotypizace* tyto odlišnosti propojuje s nežádoucími vlastnostmi nebo projevy chování, *separace* dělí na běžnou „normální“ skupinu a skupinu onálepkovanou, tedy „my“ a „oni“, a čtvrtý komponent *ztráta statusu a diskriminace* představuje vyloučení, znevážení a odmítnutí onálepkové skupiny.

⁷ Překlad autorky: Reinforcement of these popular myths through the media can perpetuate the stigma surrounding mental illness, precipitating shame, self-blame, and secrecy, all of which discourage affected individuals from seeking treatment

Corrigan (2016; 2007) spojuje stigma zejména se se *stereotypy, předsudky a diskriminací*. „Stereotypy jsou znalostní struktury, které se rozvíjejí jako součást „normálního“ vývoje v kultuře. Často jsou koncipovány jako zdánlivě faktická přesvědčení s negativní hodnotící složkou.“⁸ (Corrigan, 2016, s. 67) Stereotypy se přeměňují na předsudky, pokud jednotlivci souhlasí a podporují negativní hodnocení dané skupiny, a diskriminace je projevoována změnou chování vůči takové skupině na základě předsudků, obzvláště formou negativní reakce či averze.

„Většina z nás se učí očekávání a stereotypy o lidech s psychickou poruchou už od časného dětství.“ (Ocisková, Praško, 2015, s. 23) Označení jako „magor“, „psychouš“, „blázen“, „maniak“, „hysterka“, „vygumovaný“, „sjetý“ nebo „zmagořený“ jsou v naší společnosti učeny již od dětských let. Takovéto nálepky zdůrazňují podřadnost, pohrdání a označují někoho, kdo si zaslouží odsouzení. Jejich síla vzniká předáváním běžných historek mezi lidmi, ale také mediálními zprávami.

U depresivní poruchy často dochází v běžné společnosti i v médiích k záměně závažného duševního onemocnění s dočasným špatným rozpoložením a smutkem, se kterým se člověk setkává v každodenním životě. Podobně panují mezi některými jedinci přesvědčení, že osoba s depresí je slabého charakteru; neschopná; méněcenná; sama nese odpovědnost za své duševní zdraví; léčbu zvládne bez odborné pomoci, jen se musí se vzchopit, zapnout vůli; pomoc od praktického lékaře je zahanbující; člověk s depresivní poruchou by neměl pracovat; ohrožuje druhé; je nepředvídatelný; deprese je jen reakce na významné události v životě, které lze překonat s podporou blízkých; a další. Strach ze stigmatizace, vědomí jedince s poruchou o převládající stigmatizaci ve společnosti či ztotožnění se s předsudky a stereotypy může zapříčinit neochotu vyhledat odbornou péči. Dojít může po mírném zlepšení stavu také k předčasnému ukončení léčby, jelikož nechtějí být lidé s poruchou označováni za „psychiatrické pacienty“ a snaží se co nejvíce vyhnout negativním následkům možné stigmatizace. Vzhledem k negativnímu vnímání antidepressiv a zveličování jejich vedlejších účinků pacienti mnohdy vysazují i své léky a zvyšují tak riziko návratu obtíží. (Ocisková, Praško, 2015, s. 77-78, 89-94)

„Stigmatizací jsou více postiženi pacienti s depresivní poruchou, kteří se pokusili o sebevraždu,“ (Ocisková, Praško, 2015, s. 91) jelikož je sebevražda ve veřejné sféře

⁸ Překlad autorky: . Stereotypes are knowledge structures that evolve as part of “normal” development in a culture. They are often framed as seemingly factbased beliefs with a negative evaluative component.

značně stigmatizována a pokládána za čin „šileneho“ člověka. Život ohrožující je také samotná stigmatizace, jejíž následkem může být u jedinců s depresí utajování suicidiálních myšlenek a zamezení tak včasné intervenci a léčbě.

Jak již bylo výše nastíněno, negativní přijetí společností může v jedinci podporovat proces sebestigmatizace. Přímá negativní zkušenost s lidmi, kteří na základě jeho odlišnosti změnili své chování, či pouhé očekávání neúspěchů a bolestných situací může ovlivnit vnímání a chování daného člověka. „Krátko řečeno, sociální identitu lidí s duševní nemocí lze ovlivnit tím, co si sama tato osoba o duševní nemoci myslí, jaké diskriminační reakce očekává od druhých i skutečnými reakcemi ostatních, přičemž různé kombinace těchto faktorů mohou vést k hmotné nouzi, sociální marginalizaci a snížené sociální participaci.“ (Thornicroft, 2011, s. 187)

Stigmatizace se tedy angažuje při vyrovnávání se jedince se svou duševní poruchou a mnohdy bývá závažnějším problémem než projevy poruchy samotné. Sociální vyloučení, diskriminace v zaměstnání či bydlení, strach z vyhledání pomoci i sebevražda mohou být podporovány právě stigmatem. (NUDZ, 2021)

„Vzhledem k negativnímu dopadu stigmatu a potenciálu médií ovlivňovat postoje, existují obavy, že mediální zobrazení hraje podstatnou roli při udržování stigmatu vůči lidem s těžkým duševním onemocněním“⁹ (Ross et al., 2019, s. 11). Pozitivní zprávy mají naopak potenciál stigmatizační postoje omezovat, ačkoliv jak bylo zmíněno v minulé kapitole, mnoho výzkumů ukazuje spíše na opačné tendence, kdy jsou osoby s psychickými poruchami označovány za nebezpečné, nepředvídatelné a násilné (Benbow, 2007; Gaebel, Rössler, Sartorius, 2017; McGinty et al., 2016; Nawka et al., 2012; Thornicroft, 2011).

Anderson et al. (2018) se věnovali stigmatizaci v Anglii během let 2008 až 2016 a došli k potěšujícímu závěru, že je zesilován podíl destigmatizujících článků a oslabovány články stigmatizující. Ale i přes pozitivní tendence je stále vyžadováno posílení kvality a přesnosti mediálního zobrazování duševních poruch, a proto je třeba navrhnout pokyny pro různé typy tisku, jak prezentovat problematiku duševního zdraví (Li et al., 2021).

Média tedy nemusí být považována pouze za šířitele stigmatu, ale jsou také „důležitým spojencem při zpochybňování předsudků veřejnosti, iniciování veřejné diskuse a promítání pozitivních, lidsky zajímavých příběhů o lidech, kteří žijí s duševním onemocněním“

⁹ Překlad autorky: Given the negative impact of stigma and the media's potential to influence attitudes, there are concerns that media portrayals play a substantial role in perpetuating stigma towards people with SMI.

(Stuart, 2006). Mediální komunikace tak může zastupovat lidi s duševní poruchou, kteří nejsou schopni hovořit sami za sebe, ale hlavně může napomoci při veřejném vzdělávání a zlepšování společenské informovanosti (Stuart, 2006; Gaebel, Rössler, Sartorius, 2017, s. 203).

2.2.2 Destigmatizace

Vzdělání se zdá být úspěšným klíčem při mýcení stigmatu a vyvracení zažitých mýtů o duševních chorobách. „Několik studií ukázalo, že členové běžné populace, kteří se zdají být více obeznámeni s duševními chorobami, méně často podporují stigma a diskriminaci.“¹⁰ (Corrigan, O’Shaughnessy, 2007, s. 92)

Kvalitní a dostatečné informování může být také klíčovým faktorem pro osoby s depresivní poruchou při zvažování a vyhledávání odborné pomoci. „Některé studie ukázaly, že u lidí, kteří trpí depresí, je tendence hledat pomoc vyšší, pokud jsou schopni správně rozeznat svou poruchu a její příčiny, umí vyhledat odborníky, formu léčby, která by jim mohla pomoci, a mají důvěru v pozitivní výsledek léčby.“ (Ocisková, Praško, 2016, s. 93)

Aby však mohla média vzdělávat veřejnost a podporovat destigmatizaci depresivní poruchy, tedy vyvracení stereotypů a předsudků ve společnosti, je třeba zaměřit se na samotné tvůrce mediálního obsahu (Clement et al., 2013, s. 7). Antistigmatizační intervence pro žurnalisty ve formě workshopů s odborníky v oblasti duševního zdraví by mohly vypomoci při přetváření negativních stereotypů a při mírnění stigmatizujícího pohledu na duševní poruchy (Nawka et al., 2012; Maiorano et al., 2017). „Zdá se, že antistigmatizační intervence pro mediální profesionály mají určitý účinek v rámci zlepšování stylu předkládaných zpráv, a poskytují tak vyváženější zobrazení lidí s duševními problémy: nejslibnějšími intervencemi jsou kontaktní vzdělávací přístupy a směrnice stanovené autoritativními institucemi“¹¹ (Maiorano et al., 2017).

Ne vždy se však daří článkům postaveným na čistých faktech snížit stigma, a proto je na jednotlivém novináři, aby zvážil, jak prezentovaný obsah ovlivňuje širokou veřejnost.

¹⁰ Překlad autorky: Several studies have shown that members of the general population who seem to be more knowledgeable about mental illness are less likely to endorse stigma and discrimination.

¹¹ Překlad autorky: Overall, antistigma interventions for media professionals seem to have some effect in improving reporting style, thus providing a more balanced portrayal of people with mental health problems: the most promising interventions are contact-based educational approaches and the provision of guidelines by authoritative institutions.

Články, které „zpochybňují stigma zotavením, mají pozitivní účinky“¹² (Corrigan et al., 2013), a tak by se tisk měl věnovat spíše pozitivním příběhům o uzdravení, sociálnímu začlenění, talentu lidí s duševní poruchou a jejich společenskému přínosu (Knifton, Quinn, 2008, s. 23; Srivastava, 2018; Yang, Tang, Bie, 2017).

Destigmatizaci může podpořit také pozitivní vyobrazení známých osobností, kteří se s duševní poruchou léčí či si nějakou prošli. Čtenář pak může i bez fyzické přítomnosti skrze interpersonální kontakt (i když nepřímý) přehodnotit své postoje a předsudky k osobám s podobným onemocněním. (Clement et al., 2013, s. 7; Ocisková, Praško, 2015, s. 99)

Příkladem pozitivního vlivu známých osobností může být výzkum provedený v Jižní Koreji v letech 2010-2017, kdy v důsledku medializace celebrity, která vlivem depresivní poruchy zemřela sebevraždou, došlo k nárůstu počtu lidí navštěvujících psychiatra. Zároveň byl také navýšen počet článků věnujících se léčbě a prevenci, ale nebyla prokázána kauzalita mezi návštěvností psychiatrie a pozitivními mediálními výstupy zdůrazňujícími včasnou intervenci. (Lee, 2019)

Ačkoliv se zdají jednotlivé články jako neškodné a nedostatečně silné na změnu, jejich neustálé opakování může ve čtenářích zanechat určitý pohled na celou problematiku duševního zdraví. Proto vzniklo několik organizací, které se snaží pomáhat mediálním profesionálům při utváření mediálních obsahů a měnit tak stigmatizační postoje vůči osobám s duševním onemocněním. Jedním ze způsobů podpory žurnalistů jsou mediální průvodci či návody, snažící se poukázat na problematiku zobrazování, které si mnohdy ani samotní novináři neuvědomují. (Gaebel, Rössler, Sartorius, 2017, s. 257)

2.2.3 Mediální průvodci

Mediální průvodci či Media Guides se snaží poskytnout praktické návody a návrhy, jakým způsobem by měli novináři zobrazovat problematiku duševních poruch a měnit negativní narativ, který kolem duševního zdraví často panuje (Beyond The Label, 2021).

„Tyto pokyny vybaví novináře sebevědomím a porozuměním, aby mohli bezpečně, přesně a s respektem podávat zprávy o duševním onemocnění a problémech s duševním zdravím“¹³ (Mental Health Foundation of New Zealand, 2018, s. 2).

¹² Překlad autorky: (...) challenge stigma with recovery seem to have positive effects.

¹³ Překlad autorky: These guidelines will equip journalists with the confidence and understanding to report on

K vytváření mediálních návodů dochází po celém světě v rámci projektů organizací i vládních institucí (American Public Media, 2020; Beyond The Label, 2021; Canadian Journalism Forum on Violence and Trauma, 2020; Everymind, 2020; Mental Health Foundation of New Zeland, 2018; South African Federation for Mental Health, 2016; The Carter Center, 2015; Time to Change).

Jejich vize se ve většině návrhů shoduje a mezi základní pravidla kvalitního zobrazování duševních poruch by se dle zmíněných Media Guides daly zařadit tyto body:

- Relevance duševní poruchy a popisované události
- Čerpání informací ze spolehlivých zdrojů (odborníků, vládních institucí apod.)
- Využití lidských příběhů i celebrit v pozitivním kontextu
- Zaměření se na odlišné komunity ve společnosti (LGBT, etnicky rozmanité skupiny)
- Duševní onemocnění jako běžná součást společnosti
- Zdůraznění prevence a brzké intervence
- Podpora lidí v okolí – beze strachu požádat o pomoc
- Možnosti léčby a vyzdvižení její účinnosti
- Kde sehnat pomoc
- Vyhnout se podpoře stereotypů – nespojovat nutně vlastnosti jednotlivce s poruchou
- Správné užívání jazykových výrazů a označení
- Relevantní obrázky bez zbytečného negativního zabarvení

Také v České republice byl v roce 2019 vydán mediální průvodce iniciativou NA ROVINU, která se se svými projekty zaměřuje na problematiku stigmatizace duševních poruch.

Media Guide - NA ROVINU

Media Guide iniciativy NA ROVINU (2019) se snaží mediálním profesionálům i studentům poskytnout praktické tipy, jak zodpovědně zpracovávat témata o duševním zdraví, představuje důležité informace a statistiky a nabízí odkazy na další projekty a odborníky v České republice.

Dle NA ROVINU (2019) hraje správná volba slov při kvalitním informování důležitou

roli, a proto by se měli nejen žurnalisté zaměřit na jejich vhodné užití. Vyřazení dehonestujících (bláznec, šílenec) či hovorových (pilulky štěstí, cvokař) výrazů a jejich nahrazení neutrálními přesnými termíny je jedním ze základních pravidel. Zamezit by se mělo také negativnímu pohledu na život osob s duševním onemocněním – namísto *trpět* depresí je vhodnější využití frází *mít, překonávat* či *mít zkušenost* s depresí.

Mediální průvodce navrhuje několik bodů, jak kvalitně informovat o duševním zdraví (NA ROVINU, 2019):

1. Relevantnost - důležitost duševního onemocnění pro příběh a nutnost zmiňovat ho
2. Přesnost a konkrétnost – využití přesných informací z kvalitních zdrojů, od expertů i samotných jedinců se zkušeností s duševním onemocněním
3. Věrohodnost zdroje – zdroj informací o člověku s duševní poruchou je věrohodný, zpráva je podložena nejen „svědky“, ale také vyjádřením odborníka
4. Stereotypizace - vyhýbání se propojení veškerého chování člověka s duševním onemocněním a příznaky nemoci
5. Senzačnost a dramtizace - zvážení uvedení poruchy již v titulku, jelikož může mít vliv na vyznění celého článku
6. Možnost pomoci – odkazy pro ty, kteří se chtějí dozvědět více i ty, kteří pomoc hledají
7. Pozitivní příběhy – zapojení jedinců, kteří mají zkušenost s duševním onemocněním a díky léčbě a vlastnímu úsilí žijí plnohodnotný život
8. Přílišná heroizace – nevykreslování osob s poruchou jako výjimečné a statečné, vyhýbání se představě neobvyklosti
9. Informování o dalších oblastech spojených s duševním zdravím – druhy léčby a léků, formy terapie
10. Důraz na prevenci, brzké zachycení a včasnou intervenci – vlivy na rozvoj duševních onemocnění, symptomy a odlišení od občasných problémů
11. Duševní onemocnění se nerovná násilí – pachatel nemusí mít nutně duševní poruchu, jedná z jiných důvodů
12. Zahrnutí statistik a údajů vyvracujících mýty

Kromě způsobu, jakým by duševní poruchy měly být zobrazovány, se mediální průvodce do hloubky věnuje také zaběhlým mýtům, jazyku podporujícímu stigmatizaci, rozhovorům s lidmi s duševním onemocněním, vykreslování sebevražd, léčbě pacientů či práci

s ilustračními fotografiemi. (NA ROVINU, 2019)

Iniciativa se tak osvětou nejen novinářů snaží snížit stigmatizaci a následky s ní spojené. „V důsledku stigmatizace duševních nemocí pak můžeme pozorovat ještě jiný rozdíl: zatímco asi nikdo z nás by nezůstal doma v samoléčbě se zápallem plic nebo řekněme vážnou chřipkou, velká část lidí, kteří se poprvé potýkají s problémy v oblasti duševního zdraví, nevyhledá odbornou pomoc ze studu a strachu z reakce okolí. I ti, kterým se daří najít cestu, jak se s duševní nemocí vyrovnat, musí bojovat s předsudky, které jim komplikují život a ohrožují úspěšnost jejich léčby. Jakkoli duševní nemoci obvykle nebývají přímo smrtelné, zvyšují riziko sebevraždy, a to u řady skupin diagnóz dokonce více než desetinásobně oproti průměru. V České republice si dobrovolně vezmou život v průměru přibližně čtyři lidé každý den. Proto je důležité předcházet stigmatizaci ve veřejném prostoru. V žádném případě nejde o hru se slovy. Jde o zdraví, jde o život.“ (NA ROVINU, 2019, s. 4)

METODOLOGICKÁ ČÁST

3 Kvantitativní obsahová analýza

Tato bakalářská práce se zaměřuje na zobrazení depresivní poruchy v nejčtenějších českých denících před a během pandemie Covid-19. Jejím cílem je analýza velkého množství dokumentů, nahlédnutí do jejich způsobů informování a porovnání případných odlišností mezi sledovanými médii. Proto je vybrána jako vhodná metoda výzkumu kvantitativní obsahová analýza, která poskytuje „širší přehled o pokrytí daného tématu v mediální krajině.“ (Sedláková, 2014, s. 291)

Obsahová analýza vyniká svou strukturovaností, přinášející vysoký stupeň ověřitelnosti a replikovatelnosti. Také poskytuje objektivní výsledky o velkém množství materiálů, které lze jednoduše vizuálně zpracovat pomocí grafů a tabulek. (Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 103)

Průběh kvantitativní obsahové analýzy lze rozdělit do několika kroků (Wimmer, Dominick, 2006 cit. podle Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 103-104):

1. Formulace výzkumné otázky nebo hypotézy
2. Definice výběrového souboru
3. Výběr patřičného vzorku z populace
4. Výběr a definice jednotky měření
5. Konstrukce kategorií obsahu, které budou analyzovány
6. Vystavení systému kvantifikace
7. Trénink kódovačů a provedení pilotního výzkumu
8. Kódování obsahů
9. Analýza shromážděných dat
10. Definice závěrů

Tento výzkum se řídí výše popsanými kroky, mírně přizpůsobenými předmětu bádání a poznatkům výzkumníka z další literatury (Sedláková, 2014; Novotná, Špaček, Šťovíčková Jantulová, 2020).

3.1 Formulace výzkumných otázek

Základem výzkumu je jasně stanovený cíl zkoumání, definovaný výzkumnou otázkou či hypotézou (Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 104). Hypotézy představují hypotetické odpovědi na výzkumné otázky, tedy předvídají vývoj pozorovaného jevu na základě předchozích teoretických a empirických zkušeností (Sedláková, 2014, s. 112-113). Samotné výzkumné otázky bez hypotéz jsou využívány při objevování neprozkoumané oblasti či témat bez kvalitních předešlých výzkumů (Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 104).

Pro účely této práce jsou vytvořeny pouze výzkumné otázky, jelikož nebylo nalezeno dostatečné množství výzkumů zaměřujících se na problematiku depresivní poruchy a jejího zobrazování v tištěných médiích, a zejména také výzkumů reflektujících období pandemie Covid-19. Rovněž dosavadní zkušenosti a znalosti výzkumníka jsou do jisté míry nedostatečné a není tak snadné utvářet jakákoliv očekávání a předpovědi.

Tento výzkum je založen na jedné základní výzkumné otázce a dalších třech podotázkách, které sledovanou problematiku podrobněji definují.

Výzkumná otázka:

Jak byla zobrazována depresivní porucha v nejčtenějších českých denících před a během pandemie Covid-19?

Výzkumné podotázky:

VO1 - Kolik se vyskytuje článků s tematikou depresivní poruchy v nejčtenějších českých denících v období od února 2019 až do konce února 2022? Měla pandemie Covid-19 nějaký dopad na frekvenci mediálních výstupů?

VO2 - V jakém kontextu je depresivní porucha zobrazována?

VO3 - Lze dle Media Guide¹⁴ považovat analyzované články o depresivní poruše za kvalitní a nestigmatizující?

3.2 Základní soubor

Pro analýzu mediálních obsahů zobrazujících depresivní poruchu byly zvoleny tři nejčtenější deníky v České republice. Dle výzkumu MEDIA PROJEKT (Unie vydavatelů, 2022c) za 3. a 4. čtvrtletí 2021 mezi nejčtenější celostátní deníky patří deník Blesk (685 000 čtenářů), MF DNES (440 000 čtenářů), Sport (196 000 čtenářů) a Aha! (184 000 čtenářů). Deník Sport je však v této práci vynechán, jelikož se zaměřuje na specifickou oblast společenského dění (sport) a nezachycuje všeobecné zpravodajství. Avšak i tato oblast je do jisté míry ve výzkumu obsažena, jelikož sportovní témata se objevují i ve všeobecném zpravodajství vybraných deníků.

Deník Blesk i Aha! spadají pod mediální dům Czech News Center (CNC) spolu s dalšími tituly, jako je Reflex, E15 či deník Sport (Czech News Center, 2022a).

Blesk dle CNC (2022b) poskytuje aktuální domácí i zahraniční zpravodajství, zajímavosti z různých společenských sfér a také příběhy ze života slavných osobností. Charakteristika uvedená na stránkách Unie vydavatelů (2022a) dodává, že se Blesk pravidelně věnuje „servisním tématům, jako je cestování, zdraví, vše pro ženy, auto-moto, vzdělávání nebo bydlení, články jsou plné rad a doporučení.“

Aha! se svým obsahem zaměřuje na showbiznys, aktuální zpravodajství, politiku, krimi, sport a zábavu, a poskytuje rozhovory se zajímavými osobnostmi (Czech News Center, 2022c; Unie vydavatelů, 2022b).

¹⁴ Kvalita a nestigmatizace je hodnocena na základě českého Media Guide od projektu NA ROVINU (2019), který představuje návrhy pro mediální profesionály, jak kvalitně prezentovat problematiku duševních poruch. Jednotlivé rady jsou přeměněny v této práci do proměnných, ale využita jsou pouze doporučení, která se dají co nejobektivněji posoudit a jsou realizovatelná kvantitativní metodou výzkumu. Podrobnější šetření, dodržující veškeré body Media Guide, by bylo možné realizovat pomocí metody kvalitativní, ale na malém výzkumném vzorku.

Deník Blesk i Aha! jsou označovány za bulvární média, jelikož se zaměřují na témata, jako jsou životy slavných osobností, novinky ze světa zločinu, skandály politiků, herců a zpěváků, a jejich zprávy se snaží co nejvíce zapůsobit na emoce čtenáře (Osvaldová, Kopáč, 2016).

Třetím sledovaným deníkem je Mladá fronta DNES, poskytující aktuální zpravodajství, servisní informace i oddychové čtení. Patří pod mediální skupinu MAFRA, která zahrnuje velké množství tiskovin – deníků (Lidové noviny), týdeníků (TÉMA), časopisů (Cosmopolitan) i bezplatných titulů (METRO). (MAFRA, 2022)

MF DNES je charakterizována jako největší seriózní deník na českém trhu, avšak dochází k časté diskusi o její postupné bulvarizaci (-pes-, 2018; Černík, 2021; Slavíková, 2021). Dle kritiků dochází v celé mediální sféře k procesu bulvarizace, jelikož se seriózní tisk snaží vyrovnat velké čtenosti tisku bulvárního. Aby získali dostatečně rozsáhlé publikum, využívají prvky zjednodušování, redukují témata a kladou důraz na typické vlastnosti bulvárních médií. „U bulvárních médií víme, co můžeme čekat: důraz na pseudoskandály, sex, kriminální příběhy plné krve, sentiment, povrchnost, na kýč obecně. Tomu je přizpůsobena grafika: velké titulky, které naznačují a napovídají informace, jež pak v textu nenajdeme, křiklavé barvy, rozměrné fotografie, neuspořádané lámání,“ (Osvaldová, Kopáč, 2016, s. 7) pokud se však tyto prvky objevují i u médií seriózních, tam, kde nejsou očekávány, je pro čtenáře těžké odlišit relevantní kvalitní informace a jsou „podváděni“ obsahy, které ztratily proklamovanou hodnotu.

Výzkum výše popsaných deníků probíhal v období mezi únorem 2019 a únorem 2022. Časový rámec byl zvolen v návaznosti na výskyt Covid-19 v České republice, jelikož si tato práce klade mimo jiné otázku, zda došlo k nějaké proměně zobrazování tematiky depresivní poruchy před a během pandemie Covid-19. 1. 3. 2020 byl orgány státní správy potvrzen nález prvních tří pacientů s nákazou koronavirem (Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020), což poskytuje mezi únorem 2019 a březnem 2020 více než roční úsek pro analýzu mediálních výstupů vydaných bez problematiky pandemie Covid-19. Od 1. března 2020 spadá v této práci analyzovaný tisk pod období koronavirové pandemie a jeho výzkum končí k 28. únoru 2022, kdy dosáhl počet osob s prokázaným onemocněním Covid-19 hodnoty 89 446 lidí (Komenda et al., 2020) a lze považovat pandemii za stále probíhající.

3.3 Výzkumný vzorek

Za základní soubor tohoto výzkumu jsou považovány deníky Blesk, Mladá fronta DNES a Aha! a jejich mediální výstupy zmiňující tematiku depresivní poruchy v období od února 2019 do února 2022. Jelikož je však základní soubor příliš obsáhlý, není užito vyčerpávajícího šetření, kdy se zkoumaný základní soubor a výzkumný vzorek shodují (Sedláková, 2014, s.86), ale pro účely této práce je vybrán výzkumný soubor metodou konstruovaného týdne, kdy je vzorek skládán po jednotlivých dnech (Sedláková, 2014, s. 311). Náhodným výběrem za pomoci hrací kostky byl zvolen den z prvního týdne zkoumaného období – číslo tři – středa (předpokládáme-li, že týden začíná v pondělí), další týden je proto sledován čtvrtek, poté pátek a tak dále, dokud nejsou obsaženy všechny týdny šetření. Z týdne je vynechána neděle, jelikož MF DNES nedělní výtisk nevydává, a tak ačkoli Blesk i Aha! mají svá speciální nedělní vydání (Nedělní Aha!, Nedělní Blesk) (Unie vydavatelů, 2022a; b) pro účely této práce nebudou v tento den data brána v potaz.

Metoda konstruovaného týdne byla volena zejména na základě své schopnosti redukce sezónního charakteru zpravodajství či vlivu kauz působících na mediální výstupy během určitého časového období. (Sedláková, 2014, s. 311)

3.4 Výzkumná jednotka měření

Výzkumnou jednotku měření lze charakterizovat jako „vydělený, ohraničený objekt; nositele vybraného souboru proměnných, které chceme zkoumat,“ (Sedláková, 2014, s. 88) což v této bakalářské práci představuje článek neboli jednoznačně ohraničené sdělení včetně titulku a veškeré doplňující grafiky. Jednotlivé články byly vyhledány v online mediální databázi Monitora (Monitora Media, 2022), která poskytuje archivované mediální výstupy z tisku, televize, rozhlasu i sociálních sítí.

Články byly v Monitoru (Monitora Media, 2022) vybrány na základě stanoveného časového rozmezí, únor 2019 až konec února 2022, v deníku Blesk, MF DNES a Aha! a nalezeny pomocí klíčových slov, týkajících se depresivní poruchy i jejího označování společností - „depresivní porucha“, „deprese“, „depky“, „depka“, „depresivní“, „depresivní fáze“. Klíčová slova jsou také v souladu s technicky efektivním vyhledáváním v rámci databáze.

3.5 Proměnné a kategorie

Proměnná představuje charakteristiku zkoumané jednotky a může nabývat různých hodnot, variant, kategorií. Tyto kategorie se musí u každé proměnné vzájemně vylučovat a zároveň pokrývat všechny možnosti. Při kódování spadá každý článek právě do jedné kategorie zkoumané proměnné. (Sedláková, 2014, s. 123; Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 106)

Aby bylo možné provést statistickou analýzu získaných dat, jsou jednotlivým kategoriím přiřazeny číselné kódy, které jsou v průběhu kódování zapsány do kódovacího archu a poté hromadně analyzovány (Sedláková, 2014, s. 123; Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 106-107).

Proměnné byly sestaveny na základě výše popsanych výzkumných podotázek a jejich kategorie byly vytvořeny metodou *a priori* kódování, kdy jsou kategorie odvozeny před samotným sběrem dat skrze teoretické či racionální úvahy (Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 106).

Proměnná	Charakteristika	Kategorie
Médium	Médium, ve kterém se článek vyskytuje	<ul style="list-style-type: none">• Blesk• Mladá fronta Dnes• Aha!
Datum	Datum vydání článku	DD.MM.RRRR
Den v týdnu	Den v týdnu, kdy byl článek vydán	<ul style="list-style-type: none">• Pondělí• Úterý• Středa• Čtvrtek• Pátek• Sobota
Duševní porucha	Deprese vyobrazena jako závažná duševní porucha (<i>viz kapitola 1.1 Depresivní porucha – její charakteristiky</i>), nikoliv jako dočasná špatná nálada, negativní emoce či nechuť	<ul style="list-style-type: none">• Ano• Ne• Nelze určit
Hlavní téma	Depresivní porucha jako hlavní téma článku	<ul style="list-style-type: none">• Ano• Ne• Nelze určit

Kontext	Souvislost, v jaké je depresivní porucha popisována a představuje alespoň jednu třetinu článku	<ul style="list-style-type: none"> • Covid-19 • Sebevražda • Násilí na ostatních • Známa osobnost • Charitativní činnost • Léčba • Lidský příběh (<i>mimo známé osobnosti</i>) • Společenské uplatnění • Jiné onemocnění • Sport • Jiné • Nelze určit
Relevance	Důležitost depresivní poruchy pro příběh	<ul style="list-style-type: none"> • Relevantní • Nerelevantní • Nelze určit
Zdroj č.1	Zdroj poskytovaných informací o depresivní poruše, včetně citací	<ul style="list-style-type: none"> • Jedinec s depresivní poruchou • Blízká osoba jedince s depresivní poruchou • Odborník • Náhodný účastník popisované situace • Žádný zdroj • Jiné • Nelze určit
Zdroj č.2	Další zdroj poskytovaných informací o depresivní poruše, včetně citací	<ul style="list-style-type: none"> • Jedinec s depresivní poruchou • Blízká osoba jedince s depresivní poruchou • Odborník • Náhodný účastník popisované situace • Žádný zdroj • Jiné • Nelze určit
Zdroj č.3	Další zdroj poskytovaných informací o depresivní poruše, včetně citací	<ul style="list-style-type: none"> • Jedinec s depresivní poruchou • Blízká osoba jedince s depresivní poruchou • Odborník • Náhodný účastník popisované situace • Žádný zdroj • Jiné • Nelze určit
Zdroj č.4	Další zdroj poskytovaných informací o depresivní poruše,	<ul style="list-style-type: none"> • Jedinec s depresivní poruchou

	včetně citací	<ul style="list-style-type: none"> • Blízká osoba jedince s depresivní poruchou • Odborník • Náhodný účastník popisované situace • Žádný zdroj • Jiné • Nelze určit
Titulek	Zmínka o depresivní poruše v titulku	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Možnosti pomoci	Konkrétní odkazy (telefonní čísla, webové stránky apod.) pro osoby s depresivní poruchou i pro osoby, které se chtějí dozvědět o poruše více	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Personalizace	Zapojení příběhu jedince, který má zkušenost s depresivní poruchou a žije běžný plnohodnotný život	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Heroizace	Vykreslování osob s depresivní poruchou jako výjimečných, statečných a neobvyklých	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Vědecký rozvoj	Vývoj psychiatrie a psychologie v oblasti depresivní poruchy – nové formy terapie a léků	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Příčiny	Možné příčiny vzniku depresivní poruchy (prostředí, sociální faktory, násilí, trauma, závislost apod.)	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Příznaky	Popis příznaků depresivní poruchy	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Včasná intervence	Zdůraznění včasného zachycení a léčby depresivní poruchy	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Léčba	Zobrazení depresivní poruchy jako léčitelné, uvedení možností léčby	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit

Násilí	Propojení depresivní poruchy s násilím	<ul style="list-style-type: none"> • Násilí jedince s depresivní poruchou na sobě samém • Násilí na ostatních • Bez násilí • Nelze určit
Statistiky	Zahrnutí statistik o duševních onemocněních či vyvracení mýtů	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Jazykové výrazy	Počet druhů dehonestujících, zlehčujících a negativních výrazů – <i>depka, pilulky štěstí, trpět / být postižen depresí, blázinec, cvokař, psychicky nemocný</i> – užitých v článku	<ul style="list-style-type: none"> • Žádný • 1 výraz • 2 výrazy • 3 výrazy • 4 výrazy • 5 výrazů • 6 výrazů • Nelze určit
Jazykový výraz - depka	Užití výrazu <i>depka</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Jazykový výraz – pilulky štěstí	Užití výrazu <i>pilulky štěstí</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit
Jazykový výraz – trpět / postižen	Užití výrazu <i>trpět</i> nebo <i>být postižen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • Ne • Nelze určit

Proměnné týkající se *relevance, zdrojů, titulku, možnosti pomoci, personalizace, heroizace, vědeckého rozvoje, příčin, příznaků, včasné intervence, léčby, násilí, statistik, a jazykových výrazů* se vztahují k problematice kvalitního nestigmatizujícího informování, a k jejich sestavení došlo na základě postupů vytvořených projektem NA ROVINU (2019) a jejich Media Guide. Body, které ve svém mediálním průvodci zmiňují, byly vyříděny a přetvořeny tak, aby splňovaly zásady kvantitativní obsahové analýzy a představovaly objektivně posouditelné proměnné. Jejich celkové zhodnocení a zanalyzování v návaznosti na Media Guide je popsáno v analytické části bakalářské práce.

3.6 Kódování

Stanovené kategorie a proměnné jsou zaznamenány v kódovací knize, přičemž každé kategorii proměnné byl prisouzen určitý číselný kód. Při zpracovávání (kódování) jednotlivých výzkumných jednotek měření (článků), neboli při zaznamenávání, jakých

kategorií sledované proměnné nabývají, byly kódy kategorií zapisovány do kódovacího archu. Následně byla data analyzována a statisticky zpracována. (Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 106-107)

Pro snadné a efektivní zaznamenávání proměnných, jejich kategorií a kódů, i pro následnou analýzu byl využit nástroj Microsoft Excel a zhotovená kódovací kniha i arch jsou uvedeny v přílohách číslo 1 (k. kniha) a 2 (k. arch).

3.7 Analýza shromážděných dat a definice závěrů

Kódované jednotlivé články s tematikou depresivní poruchy byly následně analyzovány, graficky či numericky zpracovány za pomoci deskriptivní statistické metody, a poté z nich byly vyvozeny závěry, které jsou podrobně rozebrány v následující analytické části této práce.

ANALYTICKÁ ČÁST

4 Kvantitativní obsahová analýza

Výzkum kvantitativní obsahovou analýzou byl zaměřen na nejčtenější české deníky Blesk, Mladá fronta DNES a Aha! a jejich způsob informování o depresivní poruše, jakožto závažném duševním onemocnění.

Pomocí metody konstruovaného týdne byl zúžen počet sledovaných dní z 963 (každý den kromě neděl od 1. 2. 2019 do 28. 2. 2022) na 161. Mediální výstupy však nebyly vydávány ve všech datech určených metodou konstruovaného týdne. U deníku Blesk byly zaznamenány články obsahující klíčová slova během 51 dní, u Mladé fronty DNES bylo dostupných 67 dní obsahu a deník Aha! byl pozorován v rámci 33 dní.

Dohromady tak došlo k analýze 185 článků, přičemž největší podíl o 90 člancích vydala MF DNES, 60 článků poskytl deník Blesk a u Aha! bylo sledováno článků 35.

Jednotlivé mediální výstupy byly dále hodnoceny z hlediska stanovených proměnných, data zaznamenána v kódovacím archu a jejich analýza se nyní pokusí zodpovědět připravené výzkumné podotázky.

4.1 VO1

První výzkumná podotázka se věnovala počtu mediálních výstupů během daného období: *Kolik se vyskytuje článků s tematikou depresivní poruchy v nejčtenějších českých denících v období od února 2019 až do konce února 2022? Měla pandemie Covid-19 nějaký dopad na frekvenci mediálních výstupů?*

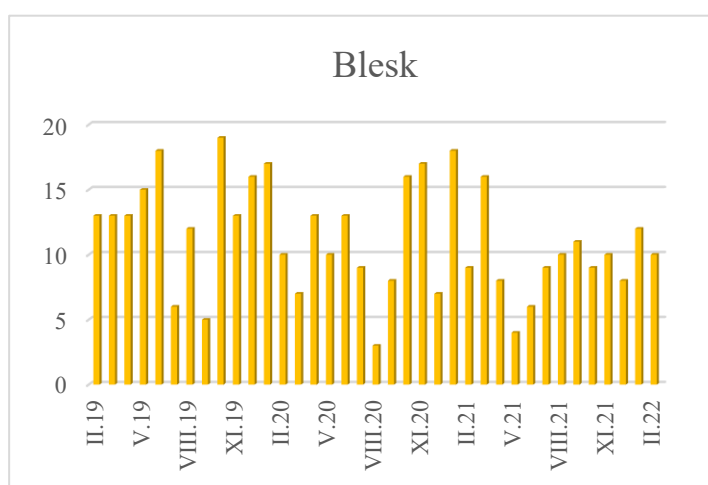
Pro její zodpovězení byly v mediální databázi Monitora (Monitora Media, 2022) nastaveny klíčová slova, deníky Blesk, MF DNES a Aha! a časové období od 1. 2. 2019 do 28. 2. 2022. Celkový součet článků obsahujících alespoň jedno ze slov či slovních spojení „depresivní porucha“, „deprese“, „depky“, „depka“, „depresivní“, „depresivní fáze“ odpovídal 1 338 mediálním výstupům, které zaznamenala databáze. Největší podíl, 688 článků, patřil Mladé frontě DNES, 413 článků publikoval nejčtenější deník Blesk a zbylých 237 výstupů vydal deník Aha!. Tato analýza pohlíží na veškeré mediální výstupy vydané během určeného období a není ovlivněna metodou konstruovaného týdne, aby mohlo dojít k celkovému zhodnocení frekvence vydávání. V dalších výzkumných podotázkách je zahrnut pouze výzkumný vzorek získaný již dříve zmiňovanou metodou konstruovaného týdne.

Pro vyhodnocení první podotázky byly zahrnuty tři roky denních vydání, kromě neděl, což představuje 963 dní publikování. Předpokládáme-li, že vyšel maximálně jeden článek obsahující pojem spojený s depresivní poruchou v jedné publikaci, vyskytovalo se toto spojení od 1. 2. 2019 do 28. 2. 2022 u Mladé fronty DNES v 71,4 % vydáních, u Blesku v 42,9 % a u Aha! se tématu věnovalo 24,6 % publikací. Toto vyčíslení však nebere v úvahu reálné rozložení článků s danou tematikou mezi jednotlivá vydání, jelikož několik publikací obsahovalo více článků se zkoumanými klíčovými slovy a některé neobsahovaly žádné, a tak představuje pouhou teorii či představu, jak velký podíl téma na mediální scéně těchto tří deníků tvoří.

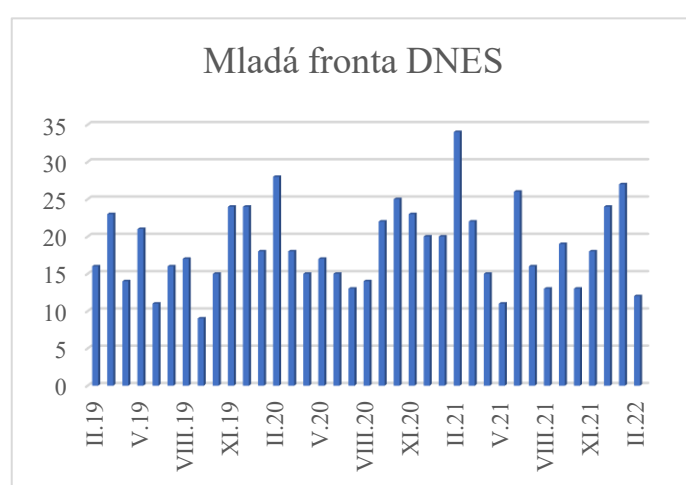
Co se týče proměny frekvence vydávání obsahů, obsahujících klíčová slova spojená s depresivní poruchou, v návaznosti na pandemii Covid-19, nebyla zaznamenána žádná prokazatelná změna. V období před onemocněním Covid-19, 1. únor 2019 až 29. únor 2020, bylo v deníku Blesk vydáno 170 mediálních výstupů, v Mladé frontě DNES 236 a v Aha! 89. Podobné počty byly vypočítány i během covidového období, kdy bylo první rok od 1. března 2020 do 28. února 2021 napočítáno v Blesku 130 článků, v MF DNES 236 a v Aha! 76 článků. Lze pouze vyzdvihnout, že Mladá fronta DNES vydala

v roce 2020/2021 během 12 měsíců stejný počet článků jako v průběhu 13 měsíců 2019/2020.

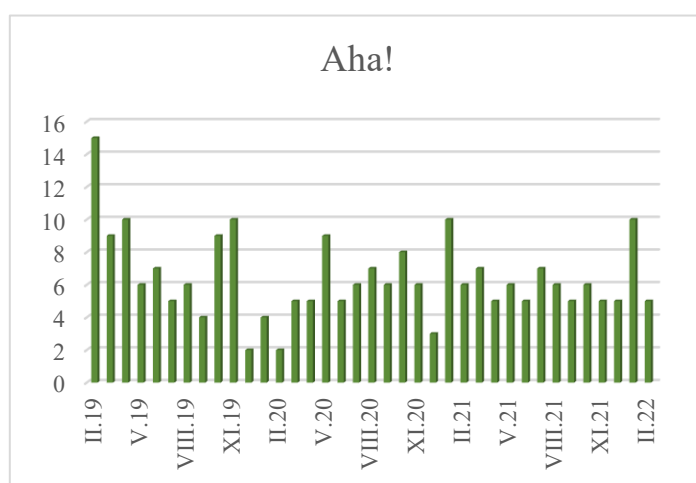
Také v období mezi 1. březnem 2021 a 28. únorem 2022 nedošlo k závratné proměně. Nastal pouze menší úbytek v počtu mediálních výstupů, u Blesku na 216 článků, Mladá fronta DNES klesla o dvacet výstupů na 216 a deník Aha! obsáhl téma v 72 člancích. Ve sledovaných třech letech docházelo spíše k měsíčním proměnám v počtu mediálních výstupů, jak lze vidět u grafů č. 1, 2 a 3, avšak v rámci této kvantitativní obsahové analýzy není možné určit, z jakého důvodu.

Graf č. 1 - Měsíční počty článků u deníku Blesk

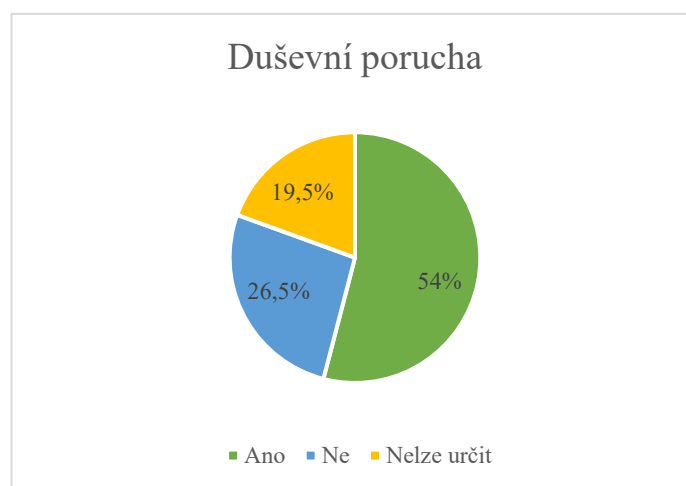
Graf č. 2 - Měsíční počty článků u deníku MF DNES

Graf č. 3 - Měsíční počty článků u deníku Aha!

Zároveň je nutné podotknout, že mediální výstupy, ve kterých byla nalezena klíčová slova, nutně nepředstavovaly depresivní poruchu jako závažné onemocnění. Pojem „depresivní“ byl často využíván jako přídavné jméno popisující něco negativního a nevztahoval se k osobám – například *depresivní svět, depresivní činnost, depresivní pohádka, depresivní pohled, depresivní atmosféra, depresivní ticho* atd. Tyto články byly proto z následného výzkumu kontextu a kvality jednotek měření vybraných metodou konstruovaného týdne vynechány, ale stále jsou zahrnuty v součtu všech výstupů.

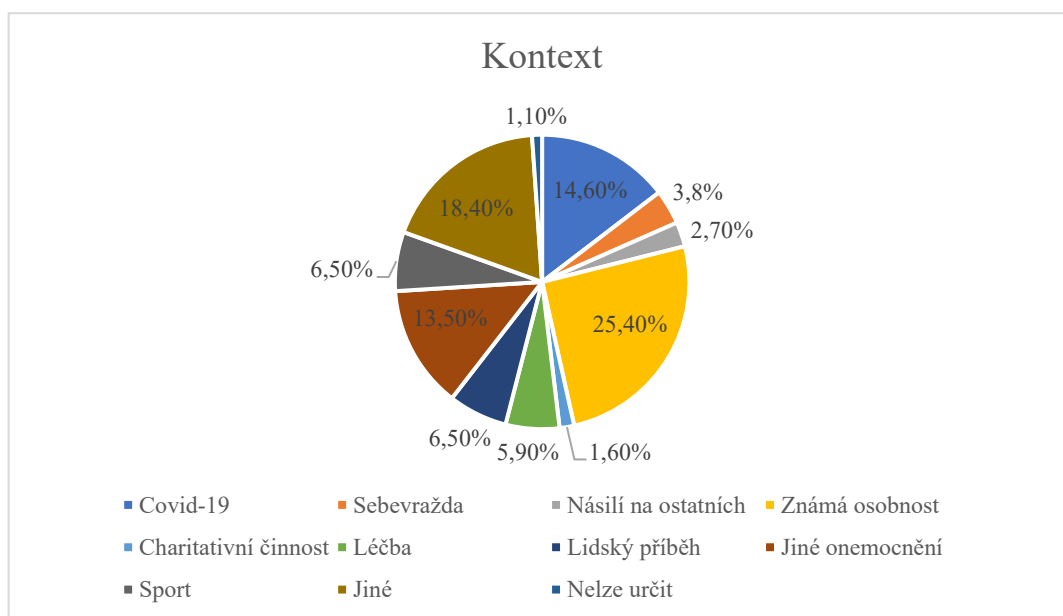
Také mediální výstupy vybrané právě metodou konstruovaného týdne se mnohdy nevztahovaly k duševnímu onemocnění. Této problematice se věnovala proměnná *duševní porucha*, která se pokusila odlišit články s depresivní poruchou a články popisující dočasnou špatnou náladu či jiný význam neodpovídající psychické poruše. Z analyzovaných 185 článků se klíčová slova protínala s depresivní poruchou jakožto závažným onemocněním ve 100 případech, představující tak 54 % zkoumaného vzorku. Dalších 49 mediálních výstupů, tedy 26,5 %, bylo vyhodnoceno jako nevztahujících se k duševnímu onemocnění a zbylých 36 jednotek, neboli 19,5 %, nešlo na základě dostupných informací jednoznačně určit.

Graf č. 4 - Vyobrazení deprese jako duševní onemocnění

4.2 VO2

Druhá výzkumná podotázka se zaměřovala na souvislosti, v jakých je deprese zmiňována: *V jakém kontextu je depresivní porucha zobrazována?*

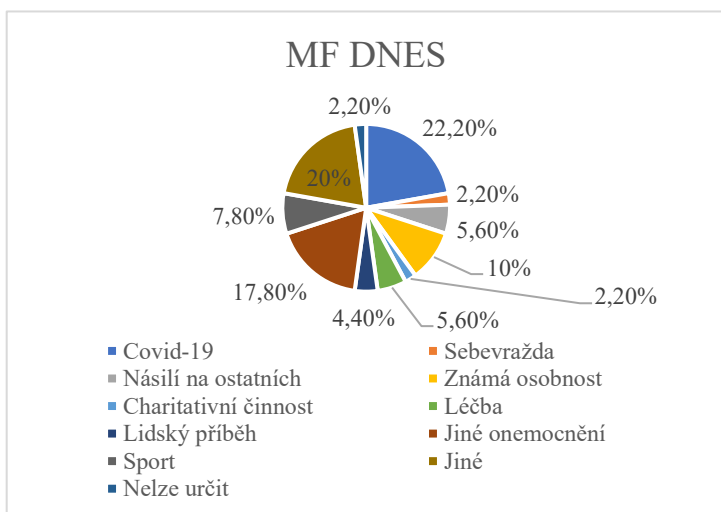
Graf č. 5 - Kontext všech výzkumných jednotek měření

Jak prezentuje graf č. 5¹⁵, 185 analyzovaných mediálních výstupů s vybranými klíčovými slovy se nejčastěji objevovalo v souvislosti se *známou osobností* (25,4 %). Depresivní porucha byla také ve velkém množství spojována s kontexty, které nebyly výzkumníkem předem stanoveny a očekávány (*jiné*, 18,4 %). Jako příklad lze uvést kontext *kultury, školství, politiky, charakteristiky duševního onemocnění, rodičovství* a další. Problematika *Covid-19* (14,6 %) a dalších nejen psychických onemocnění (*jiné onemocnění*, 13,5 %) se také ve větším měřítku promítla do obsahové náplně výzkumných jednotek měření. Téměř shodné zastoupení mělo propojení deprese se *sportem* (6,5 %), *lidským příběhem* (6,5 %) a *léčbou* (5,9 %) a nejméně se články orientovaly na *sebevraždu* (3,8 %), *násilí na ostatních* (2,7 %) a *charitativní činnost* (1,6 %). Kontext *společenského uplatnění* se nepromítl v žádném mediálním výstupu.

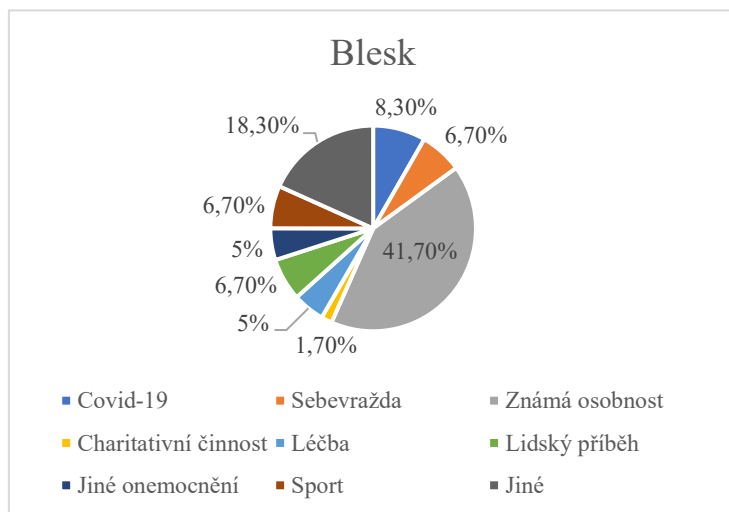
Pro jasnější porozumění dat je vhodné nahlédnout i do rozdílů mezi deníky bulvárními (Blesk, Aha!) a deníkem seriózním (MF DNES). Jednu z největších odlišností představovalo zastoupení onemocnění *Covid-19*, kdy v Mladé frontě DNES tomuto kontextu patřil největší podíl (22,2 %), zatímco u deníků Blesk a Aha! se vyskytoval pouze

¹⁵ Veškeré grafy v této práci jsou vytvořeny výzkumníkem

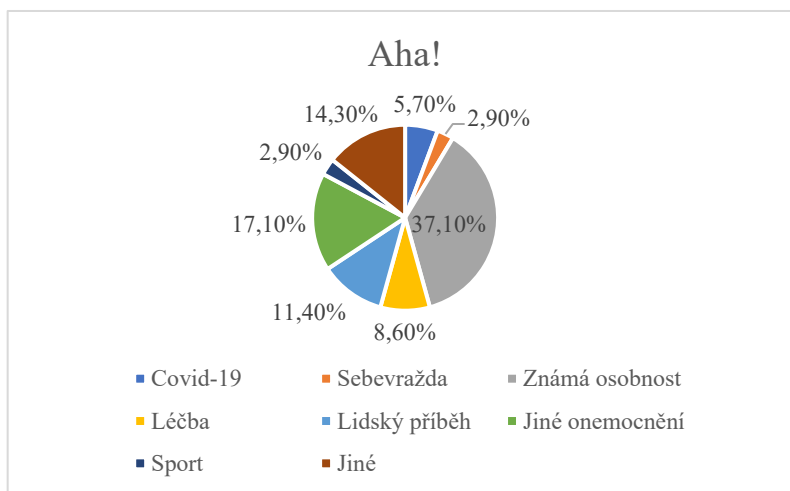
v 8,3 % a 5,7 %. Také *násilí na ostatních* bylo patřičné pouze u MF DNES a souvislosti s *charitativní činností* chyběly u deníku Aha!. Kontexty *léčby* (8,6 %) a *lidského příběhu* (11,4 %) u článků v Aha! procentuálně převyšovaly ostatní deníky a podobný fenomén byl vyzorován také u problematiky *sebevraždy*, ale u deníku Blesk. Zobrazení deprese v rámci *jiného onemocnění* tvořilo velkou část mediálních výstupů u Mladé fronty DNES (17,8 %) a Aha! (17,1 %), na rozdíl od deníku Blesk, který se v analyzovaných jednotkách tímto souvislostem věnoval pouze z 5 %. Zásadní rozdílností bylo také zastoupení kontextu *známé osobnosti*, kdy v bulvárních denících tato souvislost představovala největší podíl, u deníku Blesk 41,7 % a Aha! 37,1 %, a seriózní Mladá fronta DNES využívala klíčová slova o depresivní poruše v tomto kontextu pouze z 10 %. Vizualizace a porovnání jednotlivých médií poskytují grafy č. 6, 7 a 8.

Graf č. 6 - Kontext u MF DNES

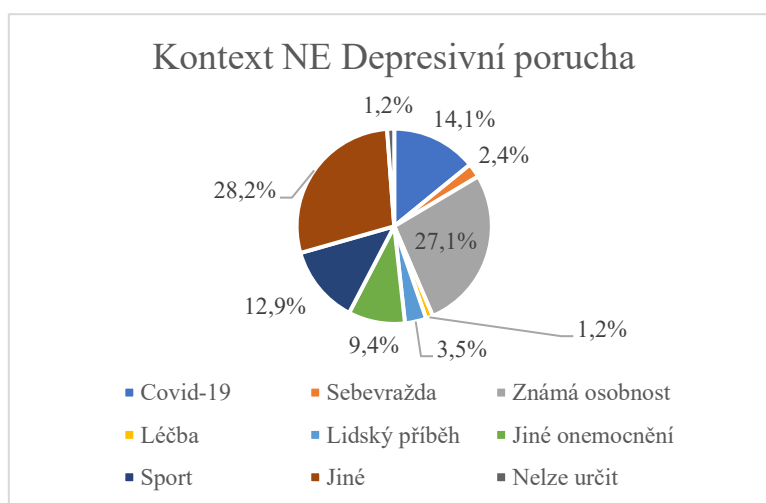

Graf č. 7 - Kontext u deníku Blesk

Graf č. 8 - Kontext u deníku Aha!

Jak již bylo uvedeno u předchozí výzkumné podotázky, klíčová slova byla mnohdy nekorektně užívána v jiných významech, než jakých tato slova ve skutečnosti nabývají. Deprese byla spojována s dočasným špatným rozpoložením, i zlehčována pojmenováním *depka*. I přesto byly tyto mediální výstupy zahrnuty do výzkumu, aby došlo k upozornění na nejasnosti a nepřesnosti v informování o tomto tématu. K přesnějšímu odlišení byla data

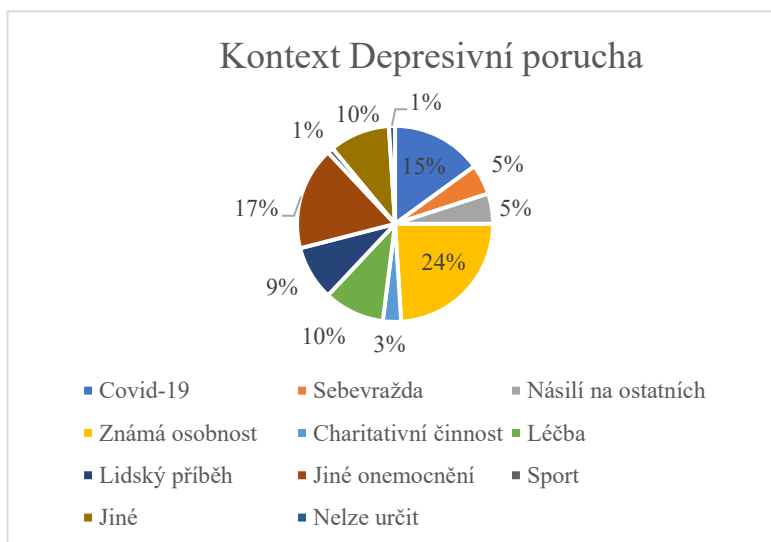

Graf č. 9 - Kontext článků nepopisujících depresi jako závažné duševní onemocnění, či je nelze určit

o kontextu zpracována i dle článků, které byly na základě kódování označeny za jednotky měření netýkající se depresivní poruchy jakožto duševního onemocnění.

Mediální výstupy s jiným významem než s psychickou poruchou nebo výstupy, které nešlo zařadit, byly nejčastěji (28,2 %) popisovány v odlišných kontextech (*jiné*), předem nestanovených výzkumníkem. Ve 27,1 % figurovalo propojení se *známou osobností*, 14,1 % článků bylo napsáno v souvislosti s *Covid-19*, 12,9 % spojeno se *sportem* a v kontextu *jiných onemocnění* se obsahy objevovaly z 9,4 %. Nejméně článků se věnovalo *lidskému příběhu* (3,5 %), *sebevraždě* (2,4 %) a *léčbě* (1,2 %).

Jak zobrazuje graf č. 10 výzkumné jednotky měření, vztahující se k depresivní poruše v rámci vážného duševního onemocnění, se vykytovaly nejvíce v kontextu *známé osobnosti* (24 %), *jiného onemocnění* (17 %) či *Covid-19* (15 %). Naopak se *sebevraždou* (5 %), *násilím na ostatních* (5 %), *charitativní činností* (3 %) a zejména *sportem* (1 %) byla deprese spojována nejméně.

Graf č. 10 - Kontext článků o depresi jako závažném duševním onemocnění

Největší kontextové rozdíly mezi články o duševní poruše a články s jiným významem deprese či články neurčitelné byly nalezeny v souvislosti se *sportem*, jelikož se *sportem* bylo onemocnění propojováno v 1 %, zatímco mediální výstupy s odlišným vyobrazením depresivní poruchy z 12,9 %. Opačný fenomén byl vysledován u *léčby* (10 % - 1,2 %) či *jiného onemocnění* (17 % - 9,4 %), přičemž články o depresi jakožto onemocnění se těmito tématům věnovaly více. Kontext *násilí na ostatních* a *charitativní činnosti* byl vyzorován pouze u mediálních výstupů se závažným duševním onemocněním a souvislosti se *známou osobností* se ve všech typech článků téměř shodovaly (24 % - 27,1 %).

4.3 VO3

Lze dle Media Guide považovat analyzované články o depresivní poruše za kvalitní a nestigmatizující?

V rámci třetí výzkumné podotázky byly zkoumány proměnné týkající se kvalitního informování o duševních onemocněních, v tomto případě depresivní poruchy. Proměnné a kategorie byly stanoveny na základě Media Guide od projektu NA ROVINU (2019).

Rozbor jednotlivých proměnných ukázal, že výzkumných jednotek měření, u nichž lze považovat vyobrazení deprese za *relevantní*, bylo nalezeno pouze 52,4 %. Zbylé články byly označeny za *nerelevantní* (34,1 %) či se jejich relevance *nedala určit* (13,5 %).

Zdroj nebyl u většiny mediálních výstupů dostupný (53,5 %), jelikož ve své práci žurnalisté často neuváděli prameny, ze kterých znalosti čerpali. *Druhý zdroj* byl uveden

pouze u 1,6 % článků a to ve formě výpovědi psychologického či psychiatrického odborníka.

Pojmenování depresivní poruchy přímo v *titulku* bylo využito u 11 výstupů, tedy u 5,9 %. Také *heroizace* nebyla patrná, žádný z článků nevykresloval osoby s depresivní poruchou jako výjimečné, statečné či neobvyklé.

Nejméně se sledované jednotky měření věnovaly *možnostem pomoci* (8,6 %), *personalizaci* (7,6 %), *vědeckému rozvoji* v oblasti psychiatrie či psychologie (4,3 %), *příznakům* deprese (6,5 %) nebo důrazu na *včasnou intervenci* (7,6 %). Také *příčinám* duševního onemocnění, *léčbě* a *statistikám* či vyvracení mýtů se mediální obsahy věnovaly v menším měřítku - 21,1 %, 13 % a 14,6 %.

Násilí figurovalo v mediálních výstupech u 8,6 % v případě *násilí jedince s depresivní poruchou na sobě samém* a z 2,7 % u *násilí na ostatních*. Většina (88,2 %) jednotek však násilí v souvislosti s depresí nezmiňovala.

Také u *jazykových výrazů* převažovala z 85,3 % nepřítomnost jakéhokoliv předem stanoveného výrazu – *depka*, *pilulky štěstí*, *trpět / být postižen depresí*, *bláznec*, *cvokař*, *psychicky nemocný* – a 15,7 % výstupů obsahovalo jeden dehonestující, zlehčujících či negativní výraz. V 18 člancích (9,7 %) byl nalezen pojem *trpět* nebo *být postižen* ve spojitosti s depresivní poruchou a 13 mediálních výstupů (7 %) označovalo depresi jako *depku*. Pojem *depka* byl užit ve 3 člancích ze 35 v deníku Aha!, u Mladé fronty DNES byl nalezen z 90 článků v 5, stejně tak u Blesku, ale z původních 60 článků. Slovní spojení *trpět* či *být postižen* dominovalo v deníku Blesk (9 článků), Aha! využilo toto označení v 6 mediálních výstupech a MF DNES ve 3.

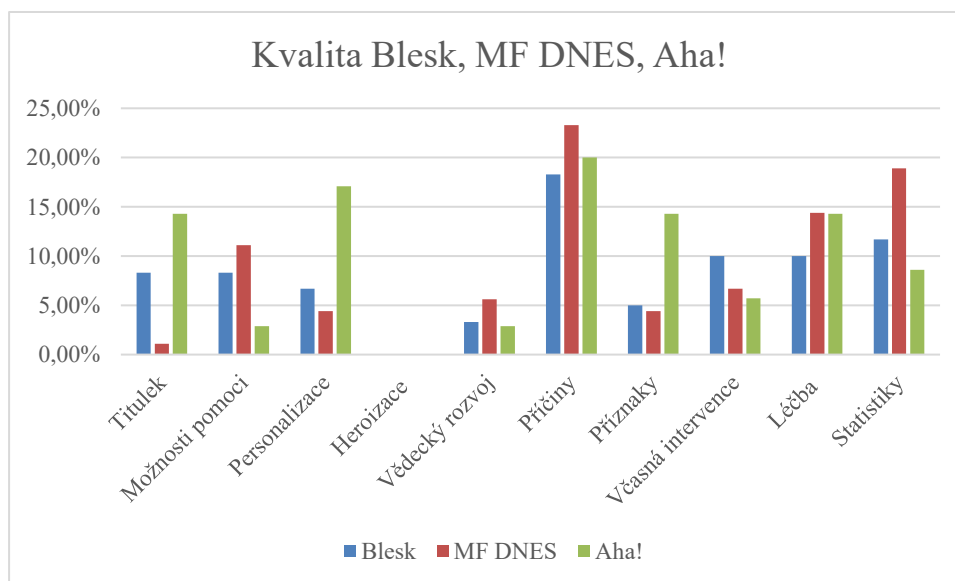
Celkové zhodnocení kvality obsahů nejčtenějších deníků v návaznosti na mediální postupy uvedené v Media Guide projektu NA ROVINU (2019) vykazuje spíše negativní tendence. Za nekvalitní informování lze považovat již jen skutečnost, že pouhých 54 % mediálních výstupů popisovalo depresi jakožto závažné duševní onemocnění (viz VO1). Také byla nadpoloviční většina článků vyhodnocena jako nedostatečně zahrnující informace o *zdrojích* (53,5 %), *možnostech pomoci* (91,4 %), *pozitivních osobních příbězích* (*personalizace*, 92,4 %), *vědeckém rozvoji* (95,7 %), *příčinách* (78,9 %) a *příznacích* (93,5 %) onemocnění, *léčbě* (85,9 %), *statistikách* (85,4 %) a nekladla důraz na *včasnou intervenci* (92,4 %). Tedy 9 ze 14 faktorů kvalitního informování nebylo dodrženo.

U zbylých proměnných bylo nalezeno větší procento kladných výsledků. Převažovala většina *relevantních* článků (52,4 %) bez uvedené poruchy v *titulku* (94,1 %), zároveň nebyl jediný článek *heroizační*, většinou nepropojoval depresivní poruchu s *násilím* (88,2 %) a dehonestující *jazykové výrazy* byly užity „jen“ z 15,7 %.

Rovněž nebyl mezi výzkumnými jednotkami měření nalezen článek, který by splňoval veškeré negativní předpoklady, co se týče *nerelevance*, *uvedení poruchy v titulku*, *neuvedení možnosti pomoci*, *personalizace*, *vědeckého rozvoje*, *příčin*, *příznaků*, *včasné intervence*, *léčby*, *statistik* či naopak spojení deprese s *násilím* a alespoň jedním *jazykovým výrazem*. Zároveň však nebyl nalezen mediální výstup, který by všechna kritéria kvalitního informování splňoval. Dokonalosti se nejvíce přiblížil článek z Mladé fronty DNES, pouze nezmínil pozitivní příběh jedince s depresivní poruchou, který se dokázal zpět zapojit do života v běžné společnosti, a také článek neposkytl statistické informace o duševních onemocněních, či nevyvrátil žádný mýtus.

Ani mediálních výstupů poskytujících základní informace o depresivní poruše ve formě *příčin*, *příznaků* a *léčby* nebylo mezi výzkumným vzorkem objeveno mnoho. Nalezeny byly dva články z MF DNES, jeden z Blesku a jeden byl vydán deníkem Aha!

Rozdílnosti mezi bulvárními a seriózními deníky nebyly příliš patrné. Výzkumné jednotky měření dosáhly u Mladé fronty DNES v 7 proměnných lepších výsledků než zbylé dva deníky. Články byly více ozdrojované, zejména psychologickým či psychiatrickým

Graf č. 11 - Procentuální zastoupení článků obsahujících uvedenou proměnnou v kategorii Ano

odborníkem, k užití duševního onemocnění v titulku došlo v 1 případě, také byly častěji uvedeny možnosti pomoci, statistiky a informace o vědeckém rozvoji, příčinách onemocnění a léčbě.

Nejhorších výsledků, ale i přesto nijak zásadně odlišných, dosáhl deník Aha!, u kterého bylo v 6 proměnných nalezeno nejvíce negativních výsledků.

5 Diskuse

Výzkum zaměřený na obraz depresivní poruchy v nejčtenějších českých denících se pokusil zodpovědět tři výzkumné podotázky.

V rámci první výzkumné podotázky bylo od 1. února 2019 do 28. února 2022, během 963 dní, kdy deníky vydávaly své články, nalezeno 1338 mediálních výstupů obsahujících alespoň jedno z klíčových slov „depresivní porucha“, „deprese“, „depky“, „depka“, „depresivní“, „depresivní fáze“. Nejvíce obsahů, 688, vydal druhý nejčtenější deník Mladá fronta DNES, nejčtenější deník Blesk se tématu věnoval u 413 článků a u Aha! byla objevena klíčová slova u 237 výstupů.

Zásadní proměna ve frekvenci publikování článků s problematikou deprese nebyla v rámci pandemie Covid-19 vyzorována, pouze došlo k nepatrnému navýšení mediálních výstupů u MF DNES během prvního roku s koronavirem (březen 2020 – únor 2021) a k jejich následnému snížení během roku druhého.

Kontext, pozorovaný u druhé výzkumné podotázky, byl založen na tématu propojeném s depresivní poruchou, přičemž musel představovat alespoň jednu třetinu mediálního výstupu. Toto kritérium nejvíce splňoval kontext známé osobnosti a následně souvislosti předem nestanovené výzkumníkem (jiné), u nichž byl zaznamenán například kontext kultury, školství, politiky a další. Zbylé kategorie týkající se kontextu byly seřazeny od nejčastějších následovně: Covid-19, jiné onemocnění, sport, lidský příběh, léčba, sebevražda, násilí na ostatních, charitativní činnost.

Bulvární deníky Blesk a Aha! se ve svých článcích zaměřovaly zejména na souvislosti se známou osobností, zatímco seriózní Mladá fronta DNES řešila spíše Covid-19.

Správné určení kontextu bylo komplikované z důvodu propojení klíčových slov s jiným významem než s depresivní poruchou jakožto duševním onemocněním. Ze 185 analyzovaných článků se věnovalo jednoznačně depresi pouze 54 % mediálních výstupů,

26 % obsahů se vztahovalo k dočasné špatné náladě či k jinému významu, neodpovídajícímu psychické poruše. Tato skutečnost poukazuje na neukotvenost termínu ve společnosti, a jeho užívání v nevhodných situacích. Je tedy třeba „odlišit laické chápání deprese od skutečné patické nálady. Deprese je nemoc celého organismu. Není to tedy slabost, nedostatek vůle nebo sebekázně“ (Ocisková, Praško, 2015, s. 77). Nerelevantní označování a zlehčování depresivní poruchy může vést ke stigmatizaci či sebestigmatizaci. Stigmatizace podporuje nedostatečný přístup k lékařské péči, zhoršuje ekonomickou situaci pacienta a ztěžuje uplatnění na trhu práce či navazování a udržování sociálních vztahů. U sebestigmatizace dochází ke zvnitřnění negativních postojů společnosti samotnými lidmi s duševním onemocněním, což spolu se strachem ze stigmatizace zabraňuje v úspěšné léčbě - lidé nechtějí být onálepkováni a odsouzeni společností nebo své problémy nepovažují za dost závažné - a také narušuje sebedůvěru a jejich společenské začleňování. (NUDZ, 2021)

Proto byl výzkum kontextu rozlišen i z hlediska článků odpovídajících duševnímu onemocnění a těch, ve kterých byla nesprávně užitá klíčová slova. Opravdová depresivní porucha byla nejčastěji spojována se známou osobností, dále s jiným onemocněním a také s Covid-19. U mediálních výstupů s jiným významem deprese byly vyzorovány kontexty jiné, předem neodhalené výzkumníkem, poté souvislost se známou osobností a s onemocněním Covid-19. Zásadní rozdíl mezi těmito dvěma kategoriemi článků panoval u sportovních tématik. Psychická porucha se v kontextu sportu téměř neobjevovala, na rozdíl od druhého typu výstupů, u něhož byla deprese často zmiňována ve spojení se špatnou náladou z nedokonale zahraného či prohraného zápasu.

Výzkumná podotázka týkající se kvalitního nestigmatizujícího zobrazování depresivní poruchy byla hodnocena na základě soupisu pravidel a upozornění uvedených v Media Guide českého destigmatizačního projektu NA ROVINU (2019). Sestavené proměnné se v návaznosti na mediálního průvodce věnovaly problematice relevance, zdrojů, titulků, užití vhodných odkazů na linky pomoci, spojení depresivní poruchy s příběhy osob, které se úspěšně uzdravily a navrátili do chodu společnosti, vědeckému pokroku a novým objevům v oblasti psychologie a psychiatrie, příčinám, příznakům a léčbě onemocnění, násilí, statistikám a vyvrácení mýtů či jazykovým výrazům (depka, pilulky štěstí, trpět / být postižen depresí, bláznec, cvokař, psychicky nemocný). Žádný z analyzovaných článků však nedodržel všechna doporučená pravidla informování, ale zároveň ani neobsahoval

veškeré negativní předpoklady.

Devět ze čtrnácti faktorů kvalitního informování nebylo dodrženo nadpoloviční většinou mediálních výstupů ve třech nejčtenějších denících, a tak lze většinu analyzovaných jednotek měření považovat za nekvalitní a stigmatizující.

Jak byla tedy zobrazována depresivní porucha v nejčtenějších českých denících před a během pandemie Covid-19?

Problematika depresivní poruchy byla objevena u 1338 mediálních výstupů, bez zásadního rozdílu ve frekvenci před a během Covid-19. Mezi 185 analyzovanými články, vybranými metodou konstruovaného týdne, byla deprese v kontextu koronavirové pandemie zobrazena u 27 výstupů, tedy u 14,6 %, přičemž tuto problematiku reflektoval zejména deník Mladá fronta DNES u 20 vydaných článků.

Mediální výstupy o depresivní poruše byly zobrazovány nejvíce (47 výstupů) v kontextu známé osobnosti. A i když sdělení známých osobností mohou napomoci lidem s podobnými potížemi a proti negativnímu vnímání onemocnění (Ocisková, Praško, 2016, s. 99), články byly z 19,1 % propojeny s násilím, zejména na své vlastní osobě, a příčinám (3 výstupy), léčbě a její úspěšnosti (2 výstupy), příznakům (1 výstup) a včasné intervenci (1 výstup) se věnovaly v malém měřítku.

U velké části (34,1 %) mediálních výstupů nebylo uvedení informací o depresivní poruše nezbytné a nepředstavovalo pro obsah žádný přínos, a tudíž byly mnohé články označeny jako nerelevantní. Také odkazování novinářů na zdroje užitých údajů nebylo dostatečné, přestože mohou odborné znalosti předcházet šíření mýtů, polopravd a zastaralých informací, a výpovědi osob se zkušenostmi s duševním onemocněním nabízí na situaci jiný, autentičtější pohled (NA ROVINU, 2019, s. 18).

S tím se pojí nedostatečné představení depresivní poruchy z hlediska možných příčin, příznaků a léčby. Všem těmto faktorům se věnovaly z celkového výzkumného vzorku pouze 4 články, ačkoliv jsou tato fakta považována za základní, jelikož většina lidí získává informace o duševních onemocněních právě z masmédií nebo z osobního kontaktu s osobou diagnostikovanou s psychickou poruchou (Thornicroft, 2011, s. 133). Při uvedení znaků a symptomů je však nutné odlišovat závažný stav od krátkodobých občasných potíží (NA ROVINU, 2019, s. 19).

Depresivní porucha nebyla ve více než 90 % mediálních výstupů doprovázena užitečnými odkazy na linky pomoci či na další podrobnější informace o onemocnění, a také nebylo dostatečně zdůrazňováno její brzké zachycení a včasná intervence. Naopak heroizaci, vykreslování osob s depresí jako výjimečných, statečných a neobvyklých, se deníky vyhýbaly ve všech analyzovaných článcích. Minimálně se však věnovaly také obsahům s pozitivními příběhy lidí, kteří díky léčbě a vlastnímu úsilí žijí běžný plnohodnotný život, ačkoliv jejich zobrazení může „dodat naději osobám, které mají podobné obtíže a rovněž upravit náhled veřejnosti na danou problematiku“ (NA ROVINU, 2019, s. 18).

V mnoha studiích či knihách je upozorňováno na časté propojení duševních onemocnění s násilnými sklony, kriminalitou, nepředvídatelností a nebezpečím masovými médii (Benbow, 2007; Thornicroft, 2011; Nawka et al., 2012; Murphy, Fatoye, Wibberley, 2013; McGinty et al., 2016; Ocisková, Praško, 2016; NA ROVINU, 2019). V tomto výzkumu však byly analyzované jednotky propojovány s násilím u jedince s depresivní poruchou na sobě samém pouze v 16 případech a násilí na ostatních bylo zaznamenáno u 5 článků, dohromady u 11,4 % všech výstupů. Toto zjištění může být překvapivé obzvláště z důvodu stoupající tendence zobrazování násilí a kriminality v médiích, přestože tento nárůst neodpovídá počtu reálných případů ve společnosti (Korn, 2021).

Nevhodné stigmatizující jazykové výrazy - depka, pilulky štěstí, trpět / být postižen depresí, blázinec, cvokař, psychicky nemocný - se v souvislosti s depresivní poruchou téměř nevyskytovaly. Nalezeno bylo 13 mediálních výstupů označujících depresi jako depku, s největším zastoupením v bulvárním deníku Aha!. Užití výrazu trpět nebo být postižen, vazeb, „které mohou celkově podporovat negativní pohled na kvalitu života osob s duševním onemocněním,“ (NA ROVINU, 2019, s. 11) bylo objeveno v 18 obsazích, nejvíce v deníku Blesk.

Ačkoliv články neobsahovaly výrazný počet stigmatizujících výrazů, nebyly ve velkém množství spojovány s násilím, a tím pádem jim nemusí být přiznáván stigmatizační potenciál, nedocházelo v obsahu k dostatečnému představení a vysvětlení problematiky depresivní poruchy, což může způsobovat neustálé utvrzování zažitých stereotypů a předsudků. Informace získané z médií nejsou jedinou příčinou vlivu na postoje a chování člověka, obzvláště postoje jsou odolné vůči změnám a proměňují se pomalu (McQuail, 2009, s. 530-532), ale mediální komunikace do jisté míry hraje důležitou roli při veřejném vzdělávání a rozšiřování informací, které utvářejí pohled na svět, a tedy i na problematiku

duševního zdraví (Stuart, 2006; Corrigan, O'Shaughnessy, 2007; Gaebel, Rössler, Sartorius, 2017).

Zahraniční výzkumy týkající se zobrazování duševních onemocnění v australských, kanadských či anglických médiích vykazují spíše pozitivní tendence. Stigmatizující obsah je v průběhu let omezován a novináři se zaměřují více na překonávání psychických poruch, udržování duševního zdraví a na příběhy lidí, kterým se podařilo onemocnění překonat. (Kenez, O'Holloran, Liamputtong, 2015, Whitley, Wang, 2017, Anderson et al., 2018) Tento fenomén však nebyl vyzorován u českých nejčtenějších deníků, jimiž se zabírala tato bakalářská práce. Ačkoliv došlo k bádání pouze v období tří let, nebyly nalezeny u analyzovaných jednotek měření žádné zásadní proměny, a jak již bylo zmíněno výše, obsah lze považovat za stigmatizující a nekvalitní.

Proto je na místě i nadále usilovat o osvětu v rámci duševních onemocnění, v tomto případě depresivní poruchy, a pokračovat v kampaních, které se této problematice věnují. Při navazování spoluprací s mediálními domy a při účinném nastavení PR aktivit, jsou projekty organizací účinným nástrojem pro šíření povědomí o psychických poruchách a o jejich kvalitní komunikaci. Zároveň je vhodné upozornit i na jednotlivé mediální profesionály, jelikož obzvláště v této informacemi přehlcené době je nutné přemýšlet nad zdroji poznatků, vzdělávat se v popisované problematice, a uvědomovat si své společensky podpořené stereotypní vidění a možné dopady byť jen jediného článku.

Závěrem je nutné upozornit na omezení tohoto výzkumu. Ačkoliv mediální databáze Monitora (Monitora Media, 2022) odhalila 1338 článků s klíčovými slovy týkajícími se depresivní poruchy, metoda konstruovaného týdne vyřadila velký počet mediálních výstupů a k analýze bylo užito pouze 185 článků. Nelze tedy tyto výzkumné jednotky měření považovat za dostatečně velký reprezentativní vzorek, dle kterého by se dala posuzovat a generalizovat celková agenda a způsob informování tří nejčtenějších deníků v České republice.

Také stanovený způsob výzkumu a sběru dat byl do jisté míry omezující. Kvantitativní obsahová analýza je prezentována jako přenositelná a nezávislá na výzkumníkovi, zároveň je ale nutné předesílit, že kategorizační systém, podle kterého jsou výzkumné jednotky měření analyzovány, jsou utvářeny právě badatelem. Rovněž tato práce může být do jisté míry ovlivněna výzkumníkem a jeho pohledem na jednotlivé proměnné, kategorie a zkoumané jednotky. Při spolupráci s vícero badateli by tak muselo dojít ke sjednocení

a zpřesnění kódování, aby nedošlo k nekvalitním a rozličným výsledkům. (Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 103-110)

„Obsahová analýza navíc redukuje zkoumanou skutečnost na počítatelné jevy, při zařazení daného prvku do některé z kategorií jsou nutně opomíjeny další unikátní vlastnosti jednotky“ (Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 110). Drobnější významové nuance nejsou při kvantitativní metodě postihnuty, a proto je pro podrobnější a přesnější proniknutí do problematiky vhodné navázat na tento výzkum dalším pozorováním a analýzou, tentokrát kvalitativní (Sedláková, 2014, s. 296).

Kvalitativní analýza či další navazující výzkum by se mohl zaměřit na hlubší porozumění jednotlivým proměnným. V rámci určování kontextu bylo mnohdy náročné stanovit jen jednu hlavní kategorii, a proto by bylo vhodné pomocí dalšího pozorování reflektovat i jiné souvislosti, ve kterých se jednotlivé jednotky měření vyskytují. Relevance je otevřena dalšímu bádání také z hlediska odůvodnění, proč dané články lze či nelze považovat za relevantní, a bylo by tak možné lépe vymezit hranice tohoto pojmu. Podrobnější nahlédnutí si zaslouží také problematika zdrojů, přičemž stanovené kategorie by mohly být dále rozlišeny a popsány¹⁶. Při posuzování depresivní poruchy z hlediska onemocnění a jiných významů je vhodné popsat hlouběji významy, které se nevztahují k závažné psychické poruše, a odhalit tak souvislosti, ve kterých je tento pojem ve společnosti užíván. Podrobnější popis by byl možný u proměnných týkajících se možností pomoci, vědeckého rozvoje, příčin, příznaků a léčby onemocnění, statistik a včasné intervence, u nichž lze více specifikovat, jaké informace byly poskytnuty čtenářovi. Také titulku nebylo ve výzkumu věnováno příliš mnoho prostoru, a tak by si zasloužil další pozorování, zejména v rámci jeho celkového vyznění¹⁷. Další možností je zaměření se na užití pozitivních příběhů osob s depresivní poruchou a jejich sledování z hlediska určitých sociálních skupin, či analýza přiložených fotografií a grafického zpracování. Hodnoceno by mohlo být také celkové vyznění jednotlivých jednotek měření, což není možné obsáhnout kvantitativní obsahovou analýzou, jelikož tento faktor je příliš subjektivní a závislý na výzkumníkovi.

¹⁶ Sledován by mohl být prostor věnovaný jednotlivým zdrojům, dále přesnější rozlišení blízkých osob jedince s depresivní poruchou, o jakého odborníka jde a z jakého důvodu se náhodný účastník vyskytuje při dané události.

¹⁷ Zda se jedná o lživý a zavádějící titulek či v online verzi deníku o tzv. clickbait, jaký pohled přináší na tematiku uvedenou v mediálním výstupu apod.

Výzkum depresivní poruchy v denících Blesk, Mladá fronta DNES a Aha! posloužil jako nahlédnutí či uvedení do problematiky a je otevřen dalšímu bádání, jehož možné zaměření bylo nastíněno výše. Ačkoliv je oblast duševních onemocnění velmi důležitým společenským aspektem a je vhodné na toto téma vést otevřenou diskusi, je nutné tento výzkum, stejně jako ty další, brát s lehkým odstupem, jelikož „každá vlastnost objektů sociální reality je vždy komplexnější, než jak se jí ve výzkumu pravděpodobně podaří změřit“ (Sedláková, 2014, s. 128).

Závěr

Tato bakalářská práce si kladla za cíl zjistit, jakým způsobem je ve třech nejčtenějších českých denících v období před a během pandemie Covid-19 zobrazována depresivní porucha.

Depresivní porucha je jednou z nejrozšířenějších duševních onemocnění v celé populaci a nadále dochází k navyšování počtů jejího výskytu v důsledku koronavirové pandemie.

Deprese představuje závažné onemocnění, které je však ve společnosti zaměňováno s přechodným smutkem či nechtí. Dochází však nejen k záměně významů, ale také udržování negativních stereotypů a předsudků, a lidé s depresivní poruchou jsou mnohdy považováni za nevyzpytatelné a slabé jedince. Tyto představy lze označit jako stigmatizaci osob s duševním onemocněním a jejich šíření může způsobit diskriminaci, a zejména strach z vyhledání pomoci či přistoupení k sebevraždě.

Ačkoliv nejsou přímo prokazatelné účinky masových médií, je upozorňováno na jejich potenciál šíření stigmatizujícího pohledu ve svých obsazích a schopnost ovlivňovat tak postoje a chování lidí. Mezi teorie, které připouští možný vliv médií na společnost, patří například teorie kultivace či teorie nastolování témat.

Kromě stigmatizačního potenciálu je masovým médiím přiznávána také schopnost destigmatizace, vzhledem k možnosti šířit velké množství informací a vzdělávat společnost. Vzdělávání se zdá být klíčovým faktorem pro mýcení předsudků a stereotypů mezi lidmi a zároveň pro informování osob s příznaky depresivní poruchy o její možné léčbě a tím podpoření včasné intervence. Proto si tato práce jako základní výzkumnou otázku stanovila zjištění, *jak byla zobrazována depresivní porucha v nejčtenějších českých denících před a během pandemie Covid-19* a skrze tři výzkumné podotázky se jí pokusila zodpovědět.

Pomocí kvantitativní obsahové analýzy bylo v mediální databázi Monitora (Monitora Media, 2022) nalezeno od 1. února 2019 do 28. února 2022 1338 mediálních výstupů obsahujících alespoň jedno ze stanovených klíčových slov. Nejvíce obsahů, 688, vydal deník Mladá fronta DNES, nejčtenější deník Blesk se tématu věnoval u 413 článků a u Aha! byla objevena klíčová slova u 237 výstupů.

Proměna frekvence vydávání tematických článků v důsledku pandemie Covid-19 nebyla zpozorována, pouze došlo k nepatrnému navýšení mediálních výstupů u MF DNES během

prvního roku s koronavirem (březen 2020 – únor 2021) a k jejich následnému snížení během 2021/2022.

Nejvíce užívanou souvislost při zobrazování depresivní poruchy, pozorovanou u druhé výzkumné podotázky, představoval kontext známé osobnosti dominující u deníků Blesk a Aha!, zatímco Mladá fronta DNES věnovala svou pozornost obzvláště Covidu-19.

Kvalitní nestigmatizující zobrazování depresivní poruchy bylo hodnoceno na základě soupisu pravidel a upozornění uvedených v Media Guide českého destigmatizačního projektu NA ROVINU (2019). Sestavené proměnné se v návaznosti na mediálního průvodce věnovaly problematice relevance, zdrojů, titulků, užití vhodných odkazů na linky pomoci, spojení depresivní poruchy s příběhy osob, které se úspěšně uzdravily a navrátily do chodu společnosti, vědeckému pokroku a novým objevům v oblasti psychologie a psychiatrie, příčinám, příznakům a léčbě onemocnění, násilí, statistikám a vyvracení mýtů či jazykovým výrazům (depka, pilulky štěstí, trpět / být postižen depresí, blázeň, cvokař, psychicky nemocný).

Devět ze čtrnácti výše uvedených faktorů kvalitního informování nebylo dodrženo nadpoloviční většinou mediálních výstupů ve třech sledovaných denících. Zároveň docházelo k časté záměně depresivní poruchy jakožto závažného onemocnění s jinými zavádějícími významy, a tak lze majoritu analyzovaných jednotek měření považovat za nekvalitní a stigmatizující.

Práce se snažila proniknout do způsobu zobrazování depresivní poruchy v nejčtenějších českých denících a lze ji považovat jako úvod či nahlédnutí do rozsáhlé problematiky. Vzhledem k omezením kvantitativní obsahové analýzy, která není schopna hlouběji proniknout do tématu a sledovat drobnější významové nuance, je výzkum otevřen dalšímu bádání, zejména s využitím kvalitativních metod. Je však vhodné, aby se tomuto tématu věnovalo dostatečné pozornosti a široká veřejnost i mediální profesionálové si uvědomovali závažnost stereotypů, předsudků a diskriminace lidí nejen s depresivní poruchou.

Summary

This bachelor thesis aimed to investigate how depressive disorder is portrayed in the three most widely read Czech newspapers before and during the Covid-19 pandemic.

Depressive disorder is one of the most prevalent mental illnesses in the general population and continues to increase in prevalence due to the coronavirus pandemic.

Depression is a severe illness, but in society, it is sometimes confused with temporary sadness or aversion. However, not only is there a confusion of meanings, but also the perpetuation of negative stereotypes and prejudices. People with a depressive disorder are often seen as erratic and weak individuals. These ideas can be described as stigmatizing people with mental illness, and their communication can lead to discrimination and, in particular, fear of seeking help or becoming suicidal.

Although the effects of mass media are not directly provable, their potential to spread stigmatizing views in their content and their ability to influence people's attitudes and behavior has been highlighted. Theories that acknowledge the possible influence of the media on society include, for example, cultivation theory or the theory of agenda-setting.

In addition to its stigmatizing potential, mass media are also recognized for their ability to destigmatize, given their ability to disseminate significant amounts of information and educate society. Education seems to be a key factor in clearing prejudices and stereotypes among people, as well as in informing people with symptoms of depressive disorder about its possible treatment and thus promoting early intervention. Therefore, this thesis set out to find out how *depressive disorder was portrayed in the most widely read Czech newspapers before and during the Covid-19 pandemic* as a primary research question and attempted to answer it through three research sub-questions.

Using quantitative content analysis, 1,338 media outputs containing at least one of the specified keywords were found in the Monitora media database from 1 February 2019 to 28 February 2022. The most content, 688, was published by Mladá fronta DNES, the most read daily Blesk covered the topic in 413 articles, and Aha! found keywords in 237 outputs.

No significant change in the frequency of thematic articles was observed due to the Covid-19 pandemic, with only a slight increase in media outlets for MF DNES during the first year with the coronavirus (March 2020 - February 2021) and a subsequent decrease

during 2021/2022.

The most used context for depressive disorder, observed in the second research sub-question, was the context of a public figure, dominating the daily newspapers Blesk and Aha!, while Mladá fronta DNES paid particular attention to Covid-19.

The quality of non-stigmatizing depressive disorder portrayals was assessed based on the list of rules and warnings provided in the Media Guide from the Czech destigmatization project NA ROVINU (2019). The variables constructed in relation to the media guide addressed issues of relevance, sources, headlines, use of appropriate links to helplines, and the association of depressive disorder with stories of people who have successfully recovered and returned to the mainstream of society, scientific advances and discoveries in psychology and psychiatry, the causes, symptoms, and treatment of the illness, violence, statistics and debunking myths or linguistic terms ("depka", happy pills, suffering/being depressed, mental asylum, shrink, mentally ill).

Nine of the fourteen factors of quality reporting listed above were not met by the majority of media outlets in the three newspapers monitored. At the same time, there was frequent confusion of depressive disorder as a severe illness with other misleading meanings. Thus, most of the units of measurement analyzed can be considered poor quality and stigmatizing.

The thesis tried to penetrate the way depressive disorder is portrayed in the most read Czech newspapers and can be considered as an introduction or insight into a vast issue. Due to the limitations of quantitative content analysis, which is unable to dive deeper into the topic and observe the finer nuances of meanings, the research is open to further exploration, especially using qualitative methods. However, it is advisable that sufficient attention is paid to this topic and that the general public and media professionals are aware of the seriousness of stereotypes, prejudice, and discrimination against people not only with depressive disorder.

Použitá literatura

- AMERICAN PUBLIC MEDIA. *MENTAL HEALTH IN THE MEDIA: Style Guide* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.apmdistribution.org/about-apm-distribution/docs/apm-call-to-mind-style-guide.pdf>
- ANDERSON, C., et al. Changes in newspaper coverage of mental illness from 2008 to 2016 in England. *Epidemiology and Psychiatric Sciences* [online]. 2018, 29(9). ISSN 2045-7979. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/epidemiology-and-psychiatric-sciences/article/changes-in-newspaper-coverage-of-mental-illness-from-2008-to-2016-in-england/640E22513695ED66A6501CD85B6B12F7>
- APA. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, Text Revision (DSM-5-TR™). *Appi.org* [online]. © 2022. Dostupné z: <https://www.appi.org/products/dsm>
- APA. What Is Depression? *Psychiatry.org* [online]. 2020. Dostupné z: <https://psychiatry.org/patients-families/depression/what-is-depression>
- BENBOW, Alastair. Mental illness, stigma, and the media. *The Journal of clinical psychiatry* [online]. 2007, 68(2). [cit. 2022-05-28]. ISSN 1555-2101. Dostupné z: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17288505/>
- BEYOND THE LABEL. *Media Guide* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.ncss.gov.sg/docs/default-source/ncss-publications-doc/pdfdocument/btl-media-reporting-guide.pdf>
- CLEMENT, Sarah, et al. Mass media interventions for reducing mental health-related stigma. *Cochrane Database of Systematic Reviews* [online]. 2013:7. ISSN 1469-493X. Dostupné z: <https://ovidsp.dc1.ovid.com/ovid-a/ovidweb.cgi?ID=shib%3Aadc1%3A0x8cd75fdee74341c29c4d16d59f2837ec&PASSWORD=0x8cd75fdee74341c29c4d16d59f2837ec&T=JS&PAGE=oaklogin>
- CORRIGAN, Patrick W. & John R. O'SHAUGHNESSY. Changing mental illness stigma as it exists in the real world. *Australian Psychologist* [online]. 2007, 42(2). [cit. 2022-05-29]. ISSN 1742-9544. Dostupné z: <https://aps-onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/10.1080/00050060701280573>
- CORRIGAN, Patrick W. How clinical diagnosis might exacerbate the stigma of mental illness. *Social work* [online]. 2007, 52(1). ISSN 1545-6846. Dostupné z: <https://academic.oup.com/sw/article-abstract/52/1/31/1943621?redirectedFrom=fulltext&login=false>
- CORRIGAN, Patrick W. Lessons learned from unintended consequences about erasing the stigma of mental illness. *World Psychiatry* [online]. 2016, 15(1). [cit. 2022-05-28]. ISSN 2051-5545. Dostupné z: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26833611/>

- CORRIGAN, Patrick W., et al. The Effects of News Stories on the Stigma of Mental Illness. *The Journal of Nervous and Mental Disease* [online]. 2013, 201(3). [cit. 2022-05 28]. ISSN 1539-736X. Dostupné z: https://journals.lww.com/jonmd/Abstract/2013/03000/The_Effects_of_News_Stories_on_the_Stigma_of.3.aspx
- CZECH NEWS CENTER. Blesk. *Cncenter.cz* [online]. © 2022b. Dostupné z: <https://www.cncenter.cz/tituly/blesk>
- CZECH NEWS CENTER. *Cncenter.cz* [online]. © 2022a. Dostupné z: <https://www.cncenter.cz/>
- CZECH NEWS CENTER. Deník Aha!. *Cncenter.cz* [online]. © 2022c. Dostupné z: <https://www.cncenter.cz/tituly/aha>
- ČERNÍK, Bartoloměj. *Bulvarizace mediálního prostoru na příkladu MF DNES a Lidových novin (2015-2020)*. Praha, 2021. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbora Osvaldová.
- DUŠEK, Karel a Alena VEČEŘOVÁ-PROCHÁZKOVÁ. *Diagnostika a terapie duševních poruch. 2.*, přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2015. ISBN 978-80-247-4826-9.
- EVERYMIND. *Reporting suicide and mental ill-health: A Mindframe resource for media professionals* [online]. 2020. ISBN: 978-0-6489212-1-9. Dostupné z: <https://mindframemedia.imgix.net/assets/src/uploads/MF-Media-Professionals-DP-LR.pdf>
- GAEBEL, Wolfgang, RÖSSLER, Wulf, SARTORIUS, Norman. *The Stigma of Mental Illness - End of the Story?* Switzerland: Springer, 2017. ISBN 978-3-319-27839-1.
- GOFFMAN, Erving. *Stigma: Poznámky k problému zvládnutí narušené identity*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, 2003. ISBN 80-86429-21-0.
- HARTL, Pavla Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.
- JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média. 2.*, přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0771-9.
- JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.
- KENEZ, Stephanie, O'HOLLORAN, Paul, LIAMPUTTONG, Pranee. The portrayal of mental health in Australian daily newspapers. *Australian and New Zealand Journal of Public Health* [online]. 2015, 39(6). ISSN 1753-6405. Dostupné z: <https://oce-ovid-com.ezproxy.is.cuni.cz/article/00054832-201512000-00004/HTML>
- KNIFTON, Lee a Neil, QUINN. Media, Mental Health and Discrimination: A Frame of Reference for Understanding Reporting Trends. *International Journal of Mental Health Promotion* [online]. 2008, 10(1). ISSN: 1752-4458. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/233618607_Media_Mental_Health_and_Discrimination_A_Frame_of_Reference_for_Understanding_Reporting_Trends

KOMENDA, Martin, et al. *COVID-19: Přehled aktuální situace v ČR. Onemocnění aktuálně* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2020 [cit. 12.06.2022]. Dostupné z: <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19>.

KORN, Alina. Crime News in the Israeli Daily Press: A Comparison Between the Quality Haaretz and the Popular Israel Hayom. *Mass Mediated Representations of Crime and Criminality* [online]. 2021:21. ISSN 2050-2060. Dostupné z: <https://doi-org.ezproxy.is.cuni.cz/10.1108/S2050-206020210000021007>

LEE, Sang Yup. Media coverage of celebrity suicide caused by depression and increase in the number of people who seek depression treatment. *Psychiatry Research* [online]. 2019:271. ISSN 0165-1781. Dostupné z: <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.is.cuni.cz/science/article/pii/S0165178118310758>

LI, Yan, et al. Relationships between types of UK national newspapers, illness classification, and stigmatising coverage of mental disorders. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* [online]. 2021, 56(1). ISSN 1433-9285. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s00127-021-02027-7>

MAFRA. *Mafra.cz* [online]. © 2022. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/>

MAIORANO, Alessandra, et al. Reducing Stigma in Media Professionals: Is there Room for Improvement? Results from a Systematic Review. *The Canadian Journal of Psychiatry* [online]. 2017, 62(10). [cit. 2022-05-29]. ISSN 1497-0015. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0706743717711172>

MCGINTY, Emma, et al. Trends In News Media Coverage Of Mental Illness In The United States: 1995-2014. *Health Affairs* [online]. 2016, 35(6). ISSN 1544-5208. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4921198/>

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Čtvrté, rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MENTAL HEALTH FOUNDATION OF NEW ZELAND. *Media guidelines: Portrayal of people living with mental illness and mental health issues in Aotearoa* [online]. 2018. ISBN 978-1-877318-29-0. Dostupné z: <https://mentalhealth.org.nz/media/media-guidelines>

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR. *V České republice jsou první tři potvrzené případy nákazy koronavirem* [online]. 01.03.2020. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/v-ceske-republice-jsou-prvni-tri-potvrzene-pripady-nakazy-koronavirem/>

MONITORA MEDIA. *Monitora.cz* [online]. 2022. Dostupné z: <https://monitora.cz/>

MURPHY, Neil A., FATOYE, Francis, WIBBERLEY, Christopher. The changing face of newspaper representations of the mentally ill. *Journal of Mental Health* [online]. 2013, 22(3). ISSN 2578-2959. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/full/10.3109/09638237.2012.734660?scroll=top&needAccess=true>

NA ROVINU. *MEDIA GUIDE: Informace, data a příběhy na jednom místě* [online]. 2019. Dostupné z: <https://narovinu.org/wp-content/uploads/2019/03/mediaguide.pdf>

NAWKA, Alexander, et al. Psychiatric disorders and aggression in the printed media: Is there a link? A central European perspective. *BMC Psychiatry* [online]. 2012, 12(1). ISSN 1471-244X. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/221695817_Psychiatric_disorders_and_aggression_in_the_printed_media_Is_there_a_link_A_central_European_perspective

NIMH. *Depression* [online]. 2021. [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: <https://www.nimh.nih.gov/health/publications/depression>

NOLEN-HOEKSEMA, Susan et al. *Psychologie Atkinsonové a Hilgarda*. 3., přepracované vydání. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0083-3.

NOVOTNÁ, Hedvika, ŠPAČEK, Ondřej, JANTULOVÁ ŠTOVÍČKOVÁ, Magdaléna. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií, 2020. ISBN 978-80-7571-025-3.

NUDZ. Stigma. *Narovinu.net* [online]. 2021. Dostupné z: <https://narovinu.net/stigma/>

NZIP. Deprese. *Nzip.cz* [online]. © 2022b [cit. 2022-05-23]. ISSN 2695-0340. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/rejstrikovy-pojem/404>

NZIP. Deprese: jiné léčebné postupy. *Nzip.cz* [online]. © 2022a. ISSN 2695-0340. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/686-deprese-jine-lecebne-postupy>

OCISKOVÁ, Marie a Ján PRAŠKO. *Stigmatizace a sebestigmatizace u psychických poruch*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2015. ISBN 978-80-247-5199-3.

OREL, Miroslav a kolektiv. *Psychopatologie: Nauka o nemocech duše*. 3., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-2529-6.

OSVALDOVÁ, Barbora a Radim, KOPÁČ. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 9788024632292.

-pes-. Jak studenti vidí proměnu MF Dnes: zjevný posun od seriózního média k bulváru. *Hlidací pes* [online]. 20.01.2018. ISSN 1804-7238. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/studenti-vidi-promenu-mf-dnes-zjevny-posun-od-seriozniho-media-k-bulvaru/>

POTTER, James W. *Media Effects* [online]. SAGE Publications, Inc., 2012. ISBN: 9781544308500.

REAVLEY, Nicola, JORM, Anthony, MORGAN, Amy. Beliefs about dangerousness of people with mental health problems: the role of media reports and personal exposure to threat or harm. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology* [online]. 2016, 51(9). ISSN 1433-9285. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/299943860_Beliefs_about_dangerousness_of_people_with_mental_health_problems_the_role_of_media_reports_and_personal_exposure_to_threat_or_harm

ROSS, Anna M., et al. A systematic review of the impact of media reports of severe mental illness on stigma and discrimination, and interventions that aim to mitigate any adverse impact. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* [online]. 2019:54. [cit. 2022-05-28]. ISSN 1433-9285. Dostupné z: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s00127-018-1608-9.pdf>

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-3568-9.

SLAVÍKOVÁ, Tereza. Které bulvární prvky převládají v našich současných médiích: MF DNES. *Média IKSŽ* [online]. 16.06.2021. Dostupné z: <https://media.fsv.cuni.cz/2021/06/16/ktere-bulvarni-prvky-prevladaji-v-nasich-soucasnych-mediich-mf-dnes/>

SOUTH AFRICAN FEDERATION FOR MENTAL HEALTH. *Media Guide For Responsible Reporting On Mental Health* [online]. 2016. Dostupné z: <http://cpmh.org.za/wmhd/wp-content/uploads/2016/09/SAFMH-Media-Reporting-Guide.pdf>

SRIVASTAVA, Kalpana, et al. Media and mental health. *Industrial Psychiatry Journal* [online]. 2018, 27(1). ISSN: 09726748. Dostupné z: <https://www.industrialpsychiatry.org/article.asp?issn=0972-6748;year=2018;volume=27;issue=1;spage=1;epage=5;aulast=Srivastava>

STUART, Heather. Media Portrayal of Mental Illness and its Treatments. *CNC Drugs* [online]. 2006:20. ISSN 1527-3458. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.2165/00023210-200620020-00002#citeas>

ŠKODOVÁ, Markéta, et al. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. ISBN 978-80-7330-151-4.

The Author(s). Global, regional, and national burden of 12 mental disorders in 204 countries and territories, 1990–2019: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019. *The Lancet Psychiatry* [online]. 2022, 9(2). ISSN 2215-0366. Dostupné z: [https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366\(21\)00395-3/fulltext#articleInformation](https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366(21)00395-3/fulltext#articleInformation)

THE CANADIAN JOURNALISM FORUM ON VIOLENCE AND TRAUMA. *Mindset: Reporting on Mental Health* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.mindset-mediaguide.ca/>

THE CARTER CENTER. *Journalism Resource Guide* [online]. 2015. Dostupné z: https://www.cartercenter.org/resources/pdfs/health/mental_health/2015-journalism-resource-guide-on-behavioral-health.pdf

THORNICROFT, Graham. *Ti, kterým se vyhýbáme: diskriminace lidí s duševním onemocněním*. Praha: Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví, 2011. ISBN 978-80-260-0302-1.

TIME TO CHANGE. *Guidelines: Media and mental health* [online]. [b.r.]. Dostupné z: <https://www.time-to-change.org.uk/sites/default/files/Time%20to%20Change%20Media%20Guidelines.pdf>

TRAMPOTA, Tomáš a Martina Vojtěchovská. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

UNIE VYDAVATELŮ. Členové a jejich tituly, partneři: Aha!. *Unievydavatelu.cz* [online]. 2022b. Dostupné z:

http://www.unievydavatelu.cz/cs/unie_vydavatelu/clenove_jejich_tituly?titul-detail=518

UNIE VYDAVATELŮ. Členové a jejich tituly, partneři: Blesk. *Unievydavatelu.cz* [online]. 2022a. [cit. 12.06.2022]. Dostupné z:

http://www.unievydavatelu.cz/cs/unie_vydavatelu/clenove_jejich_tituly?titul-detail=548

UNIE VYDAVATELŮ. *MEDIA PROJEKT* [online]. 2022c. Dostupné z:

http://www.unievydavatelu.cz/gallery/files/2022_02_10%20-%20UV%20-%20Zakladni%20vysledky%20MEDIA%20PROJEKTU%20za%203_%20a%204_%20Q%202021.pdf

ÚZIS. 11. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-11). *Uzis.cz* [online]. [2022a] [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/index.php?pg=registry-sber-dat--klasifikace--mezinarodni-klasifikace-nemoci-mkn-11>

ÚZIS. *MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize* [online]. 2022b. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/>

WHITLEY, Rob a JiaWei WANG. Good News? A Longitudinal Analysis of Newspaper Portrayals of Mental Illness in Canada 2005 to 2015. *The Canadian Journal of Psychiatry* [online]. 2017, 62(4). ISSN 1497-0015. Dostupné z: <https://www-webofscience-com.ezproxy.is.cuni.cz/wos/woscc/full-record/WOS:000400141000007?SID=EUW1ED0B7DgAugU8jkkVywTG3RPXr>

WHO. Depression. *Who.int* [online]. © 2022, poslední aktualizace 2021. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/depression>

WHO. Mental Disorders. *Who.int* [online]. © 2022, poslední aktualizace 2019. [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-disorders>

WHO. *Mental health action plan 2013-2020* [online]. 2013.01.06 [cit. 2022-05-10]. ISBN 978 92 4 150602 1. Dostupné z: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241506021>

WHO. *Mental Health and COVID-19: Early evidence of the pandemic's impact: Scientific brief*, 2 March 2022 [online]. 2022b.03.02 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: https://www.who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-Sci_Brief-Mental_health-2022.1

WHO. Mental health. *Who.int* [online]. © 2022a. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/mental-health#tab=tab_1

WHO. *Promoting Mental Health: concepts, emerging evidence, practice: summary report / a report from the World Health Organization, Department of Mental Health and Substance Abuse in collaboration with the Victorian Health Promotion Foundation and the University of Melbourne* [online]. 2004. ISBN 9241591595. Dostupné z: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42940>

YANG, Yiyi, TANG, Lu, BIE, Bijie. Portrayals of Mental Illnesses in Women's and Men's Magazines in the United States. *Journalism & Mass Communication Quarterly* [online]. 2017, 94(3). ISSN 1077-6990. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/298212031_Portrayals_of_Mental_Illnesses_in_Women's_and_Men's_Magazines_in_the_United_States

Teze bakalářské práce

SCHVÁLENO 21.3.22
Mf

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Kristýna Žižková	Razítko podatelny: <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">- 8 -03- 2022 -1-</td> </tr> <tr> <td>Čj: 25</td> <td>Příloh:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Přiděleno:</td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	- 8 -03- 2022 -1-	Čj: 25	Příloh:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		- 8 -03- 2022 -1-							
Čj: 25		Příloh:							
Přiděleno:									
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2019/2020									
E-mail diplomantky/diplomanta: 85241046@fsv.cuni.cz									
Studijní obor/forma studia: BP_KSMS, prezenční studium									
Název práce v češtině: Depresivní porucha v českých denících a její zobrazení před a během pandemie Covid-19									
Název práce v angličtině: Major depressive disorder in Czech journals and its portrayal before and during the Covid-19 pandemic									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí) LS 2021/2022 (září)									
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Dle výzkumu Světové zdravotnické organizace (WHO) je diagnostikováno s depresí přes pět procent dospělé populace. Depresivní porucha tak přispívá velkým dílem do globální zátěže nemocí. Veřejný dialog týkající se duševních poruch je však fenoménem až posledních let, ačkoliv kvalitní informovanost společnosti je jedním z nástrojů jejich úspěšné prevence a léčby. Tato bakalářská práce se proto pomocí kvantitativní obsahové analýzy bude věnovat pokrytí tematiky depresivní poruchy v nejčtenějších denících v České republice a bude zkoumat, zda dochází k poskytování kvalitních sdělení či zda jsou jednotlivé články doprovázeny prvky podporujícími stigmatizaci. Práce se zaměří také na způsoby informování o depresi v rámci koronavirové pandemie a porovná je se zobrazením před onemocněním Covid-19.									
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): Úvod Teoretická část <ul style="list-style-type: none"> Duševní poruchy <ul style="list-style-type: none"> Depresivní porucha Masová média <ul style="list-style-type: none"> Účinky médií Zobrazování duševních poruch Média a stigmatizace Mediální průvodci Metodologická část Analytická část <ul style="list-style-type: none"> Kvantitativní obsahová analýza Diskuse Závěr Literatura									
Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy): Mediální výstupy, tj. jednotlivé články, zmiňující depresivní poruchu v českých nejčtenějších (dle MEDIA PROJEKTu) celostátních denících – Blesk, MF Dnes, Aha! Sledovaným obdobím bude únor 2019 – únor 2022									
Postup (technika) při zpracování materiálu: Rozbor mediálních výstupů s tematikou depresivní poruchy kvantitativní obsahovou analýzou ve									

<p>sledovaných mediích v daném časovém horizontu.</p> <p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):</p> <p>GAEBEL, W.; RÖSSLER, W., SARTORIUS, N., 2017. <i>The Stigma of Mental Illness – End of the Story?</i> Switzerland: Springer. ISBN 978-3-319-27839-1 (eBook). Publikace prezentuje různorodé pohledy na problematiku stigmatizace a diskriminace duševních poruch. Nabízí možná řešení stigmatizačního problému a představuje světové projekty věnující se této tematice a usilující o změnu vnímání duševních onemocnění.</p> <p>MCQUAIL, Denis, 2009. <i>Úvod do teorie masové komunikace.</i> Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-574-5. Autor poskytuje ucelený přehled základních mediálních teorií, rozebírá historii, organizaci i obsahovou stránku masových médií. Značnou část publikace McQuail věnuje také publiku a účinkům, jakými média na společnost působí.</p> <p>NA ROVINU, 2019. <i>Media Guide – Informace, data a příběhy na jednom místě.</i> Dostupné z: https://narovinu.org/wp-content/uploads/2019/03/mediaguide.pdf Mediální průvodce rozebírá zobrazování duševních poruch v médiích a nabízí žurnalistům a jiným mediálním odborníkům principy a pravidla, jakým způsobem o duševním zdraví informovat. Snaží se tak předejít možné stigmatizaci a diskriminaci lidí s duševním onemocněním.</p> <p>NOLEN-HOEKSEMA, Susan, et al., 2012 <i>Psychologie Atkinsonové a Hilgarda.</i> Praha: Portál. ISBN: 978-80-262-0083-3. Rozsáhlá kniha slouží jako sbírka nejdůležitějších psychologických poznatků. Představuje základní teorie a věnuje prostor psychologickým či biologickým výzkumům a případovým studiím, na kterých rozebírá jednotlivé problematiky.</p> <p>OCISKOVA, Marie, PRAŠKO, Ján, 2015. <i>Stigmatizace a sebstigmatizace u psychických poruch.</i> Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-5199-3. Dílo se detailně věnuje problematice stigmatizace a sebstigmatizace ve společnosti. Nahlíží na stigma z pohledu lidí diagnostikovaných s duševními poruchami, rozebírá jednotlivé skupiny poruch, jejich stigmatizaci v různých sociálních rovinách a možnou prevenci.</p> <p>SEDLÁKOVÁ, Renáta, 2014. <i>Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky.</i> Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3568-9. Autorka se zaměřuje na metodologii výzkumu u sociálních věd. Nabízí náhled do jednotlivých postupů bádání a poskytuje podrobné vysvětlení pravidel, kterými by se vědecká práce měla řídit.</p> <p>THORNICROFT, Graham, 2011. <i>Ti, kterým se vyhýbáme: diskriminace lidí s duševním onemocněním.</i> Praha: Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví. ISBN 978-80-260-0302-1. Publikace otevírá tematiku diskriminace, stigmatizace a předsudků vůči lidem s duševním onemocněním. Zaměřuje se na způsob vnímání duševních poruch u osob blízkých, v zaměstnání, zdravotnické péči i v médiích.</p> <p>Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)</p> <p>NOVÁKOVÁ, Barbora. <i>Rámecování duševních nemocí ve vybraných novinářských výstupech zaměřených na destigmatizaci.</i> Praha, 2021. 86 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce Mgr. Ing. Marek Vranka.</p> <p>ŠŮSTEK, Štěpán. „Jak psát o duševně nemocných lidech“: manuál pro novináře. Brno, 2018. 52 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Katedra mediálních studií a žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce doc. MgA. Jan Motal, Ph.D.</p> <p>ŠIKALOVÁ, Zuzana. <i>Proměny mediální reprezentace schizofrenie v deníku MF Dnes.</i> Brno, 2019. 92 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Katedra mediálních studií a žurnalistiky. Mgr. et. Mgr. Michal Tkaczyk, Ph.D.</p>
--

Datum / Podpis studenta/ky

7. 3. 2022

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Studentka zapracovala první doporučení k tématu a struktuře již v rámci tezí. Klíčové bude v teoretické části vysvětlit, co znamená kvalitní informování o depresivní poruše, což pak poslouží jako hlavní vodítko pro definici proměnných sledovaných v praktické části. Z hlediska stigmatizace by se měla studentka soustředit na prvky, které je možné relativně objektivně posoudit, aby tato část analýzy nedospěla do příliš kvalitativní roviny.

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Doporučuji dohledat praktické i teoretické zdroje k otázce kvality informování o duševních poruchách. Také doporučuji dohledat první akademické reflexe dynamiky mezi covidovou pandemií a vnímáním depresivní poruchy ve veřejném diskurzu, jistě k tomu již budou k dispozici nějaké publikace.

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Marek Háša, MSc.

7. 3. 2022

.....
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO OBORU.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kódovací kniha (obrázek a dataset)

Příloha č. 2: Kódovací arch (obrázek a dataset)

Příloha č. 1

Proměnná	Kategorie	Kód
Médium	Blesk	1
	Mladá fronta DNES	2
	Aha!	3
Datum	DD.MM.RRRR	
Den v týdnu	Pondělí	1
	Úterý	2
	Středa	3
	Čtvrtek	4
	Pátek	5
	Sobota	6
	Kontext	Covid-19
	Sebevražda	2
	Násilí na ostatních	3
	Znamá osobnost	4
	Charitativní činnost	5
	Léčba	6
	Lidský příběh	7
	Společenské uplatnění	8
	Jiné	88
	Nelze určit	99
Relevance	Relevantní	1
	Nerelevantní	2
	Nelze určit	99
Zdroj č.1	Jedinec s depresivní poruchou	1
	Blízká osoba jedince s depresivní poruchou	2
	Odborník	3
	Náhodný účastník popisované situace	4
	Žádný zdroj	5
	Jiné	88
	Nelze určit	99
Zdroj č.2	Jedinec s depresivní poruchou	1
	Blízká osoba jedince s depresivní poruchou	2
	Odborník	3
	Náhodný účastník popisované situace	4
	Žádný zdroj	5
	Jiné	88
	Nelze určit	99
Zdroj č.3	Jedinec s depresivní poruchou	1
	Blízká osoba jedince s depresivní poruchou	2
	Odborník	3
	Náhodný účastník popisované situace	4
	Žádný zdroj	5
	Jiné	88
	Nelze určit	99
Zdroj č.4	Jedinec s depresivní poruchou	1

	Blízká osoba jedince s depresivní poruchou	2
	Odborník	3
	Náhodný účastník popisované situace	4
	Žádný zdroj	5
	Jiné	88
	Nelze určit	99
Titulek	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Možnosti pomoci	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Personalizace	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Heroizace	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Vědecký rozvoj	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Příčiny	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Příznaky	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Včasná intervence	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Léčba	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Násilí	Násilí jedince s depresivní poruchou na sobě samém	1
	Násilí na ostatních	2
	Bez násilí	3
	Nelze určit	99
Statistiky	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Jazykové výrazy	Žádný	1
	1 výraz	2
	2 výrazy	3
	3 výrazy	4
	4 výrazy	5

	5 výrazů	6
	6 výrazů	7
	Nelze určit	99
Jazykový výraz - depka	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Jazykový výraz - pilulky štěstí	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99
Jazykový výraz - trpět / postižen	Ano	1
	Ne	2
	Nelze určit	99

Příloha č. 2

	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
	Název	Médiu	Datum	Den v týdnu	Duševní poruch	Hlavní téma	Kontext	Relevanc	Zdroj č 1	Zdroj č 2	Zdroj č 3	Zdroj č 4	Titule	Možnosti pomoci	Personalizace	Heroizace
1	Stimulátor bloudivého nervu tes	2	22.02.2019	5	1	2	6	1	3	5	5	5	2	2	2	2
2	Mladík zmizel. Může si ublížit	2	04.03.2019	1	1	2	7	1	2	5	5	5	2	2	2	2
3	Poruchu paměti odhalí krátký te	2	12.03.2019	2	1	2	9	1	3	5	5	5	2	1	2	2
4	Olomoucku musíme rozbít útok	2	20.03.2019	3	2	2	10	2	5	5	5	5	2	2	2	2
5	Z Arménie si přivezli nemoc zví	2	20.03.2019	3	2	2	9	1	1	5	5	5	2	2	2	2
6	Opatrně s tím potleskem	2	28.03.2019	4	2	2	10	2	5	5	5	5	2	2	2	2
7	Jednou bude chodit	2	13.04.2019	6	2	2	9	2	5	5	5	5	2	2	2	2
8	Nikdy neměl špatný den, vzpom	2	09.05.2019	4	2	2	2	2	2	5	5	5	2	2	2	2
9	Ridička si srážky nepamatuje	2	09.05.2019	4	1	2	3	2	1	5	5	5	2	2	2	2
10	Proč?	2	09.05.2019	4	1	2	2	1	3	5	5	5	2	1	2	2
11	Reklama na duševní zdraví	2	27.05.2019	1	1	2	5	1	3	5	5	5	2	1	2	2
12	Derby jako tečka	2	27.05.2019	1	2	2	10	2	5	5	5	5	2	2	2	2
13	Nová léčba hepatitidy C je úspě	2	08.07.2019	1	1	2	9	1	3	5	5	5	2	2	2	2
14	Zvládat stres i zlepšit paměť uč	2	08.07.2019	1	1	2	6	1	3	5	5	5	2	1	2	2
15	Dospělí lidé s ADHD trpí bez p	2	08.07.2019	1	1	2	9	1	1	3	5	5	2	2	1	2
16	Babiš kritizoval pomalé stavby	2	24.07.2019	3	2	2	88	2	5	5	5	5	2	2	2	2
17	Alzheimeru neumíme vyléčit, je	2	08.10.2019	2	1	2	9	1	3	5	5	5	2	2	2	2
18	Třem kulturám trháctům domim	2	16.10.2019	3	2	2	88	2	88	5	5	5	2	2	2	2
19	Brutální útok na školáka? Výtrž	2	16.10.2019	3	1	2	3	2	2	5	5	5	2	2	2	2
20	Vídeo na zdi, či rachejtle?	2	01.11.2019	5	1	2	88	2	4	5	5	5	2	2	2	2
21	Děnější přibývá, nuschiatfi neis	2	09.11.2019	6	1	2	6	2	2	5	5	5	1	2	2	2

A	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	AA	AB
	Heroiza	Vědecký rozvo	Příčin	Příznal	Včasná interven	Léčba	Násilí	Statistil	Jazykové výraz	Jazykový výraz - depka	Jazykový výraz - pilulky štěs	Jazykový výraz - trpět/postiž
1	2	1	2	2	2	1	3	2	1	2	2	2
2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	2
3	2	2	2	1	2	2	3	2	1	2	2	2
4	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2
5	2	2	1	2	2	2	3	2	1	2	2	2
6	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2
7	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2
8	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	2
9	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2
10	2	2	1	2	1	1	1	1	1	2	2	2
11	2	1	1	1	1	1	3	2	1	2	2	2
12	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2
13	2	2	1	2	2	2	3	2	1	2	2	2
14	2	1	2	2	2	1	3	2	1	2	2	2
15	2	2	1	1	2	1	3	2	1	2	2	2
16	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2
17	2	2	2	2	2	1	2	3	1	2	2	2
18	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2
19	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2
20	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2
21	2	2	2	2	1	2	3	1	2	2	2	1

